

Landøkonomiske Meddelelser fra forskellige Egne om Aaret 1894.

Fra Nordsjælland.

Bøndergaarde have en stor Modstandskraft og af dem bestaar den største Del af Ejendommene her i Egnen. Større Gaarde ere gaaede mest ned i Værdi, almindelige Bøndergaarde noget mindre og Parcelliststeder paa 12 à 20 Tdr. Land mindst, hvis de overhovedet kunne siges at repræsentere en mindre Værdi nu end for 20 Aar siden! — Her foretages Mosekultur hist og her i Egnen paa mindre Arealer efter Søborg Søs Exempel. Timothe og Kløver dyrkes til Frø til eget Brug, sjælden til Salg; en enkelt har noget Hundegræs og Engsvingel. Vinterbyg har været dyrket hist og her, men forlades igjen formodentlig paa Grund af Fugleangrebene.

Lønningerne ere som tidligere — 200 à 250 for bedste Karle, 150 à 180 for andre Karle.

Evnen til anstrængt Arbejde er noget formindsket, sige Jordentreprenørerne; — i det almindelige Landbrug mærkes ingen Forandring.

Husmændene drive deres Smaalodder taalelig; men Udbyttet svarer næppe til Arbejdet, der nedlægges (Kulegravning, etc.), da Afrøderne endnu ere for lidt værdifulde — sjælden andet end Sød og Kartoffler i denne Egn.

Fra Hornsherred.

Aarsudbyttet af Marken har kun været tarveligt; Kvantitet og Kvalitet af Afrøderne maa betragtes som under en Middelhøst, og de ualmindelig lave Kornpriser bidrage til at gjøre Situationen værre. — Aarsudbyttet af Besætningen er

ejheller godt, men takket være det Pust af Stigning i Priserne, som Efteraaret bragte navnlig for Kjødkvægets Vedkommende, stiller Aarsudbyttet af Besætningen sig dog gunstigere end ventet.

Endskjønt Landmandens Stilling saaledes ikke er misundelsesværdig i økonomisk Henseende, og synes at blive mere og mere betrængt ved det ene Aars Ugunst efter det andet, saa har her i Egnen dog ikke været mange Tvangssalg af Ejendomme, og hvor saadanne have fundet Sted, har Grunden været økonomisk Ruin, som næsten altid er fremkaldt ved for stor Værdiansættelse af Ejendommen, hvad enten den er overtaget ved Arv eller ved direkte Kjøb. Priserne paa saadanne til Tvangssalg stillede Ejendomme ere jo stærkt dalende, saa at anden Prioriteten som Regel ikke dækkes, men Ejendommens og Besætningens defekte Tilstand, naar den stilles til Tvangssalg, er stærkt medvirkende Aarsager dertil. Ved Handel imellem Mand og Mand mærkes ikke nogen paafaldende Tilbagegang hverken ved Ejendomskjøb eller Forpagtning, og jo mindre Ejendommene ere jo mere fast synes Priserne at være.

Arbejdskraften er som Regel tilstede i tilstrækkelig Mængde; men medens de faste Lønninger nærmest stige eller ialfald holde sig paa det høje Punkt, hvortil de ere komne, maa man desværre sige, at Arbejdsydelsen baade kvantitativ og kvalitativ forringes, hvad jeg udelukkende mener skyldes moralske Egenskaber, demoraliserende Opvæxt og Opdragelse; det er jo næsten saa, at det betragtes som en Skam at arbejde, og selv i Hjemmene deltage Børnene ikke altid i det forefaldende Arbejde. Vanskeligheden for større Gaarde at faa faste Folk, og at faa Arbejdet paalidelig udført, bliver derfor større og større, og det er derfor mest almindeligt, at Arbejdskraften bestaar af gifte Folk, der faa Dagløn; dette gjælder saavel mandligt som kvindeligt Tyende.

Fra Amager.

Aarsudbyttet i sin store Almindelighed maa kaldes en stor Skuffelse. Alt tegnede jo i Løbet af Sommeren ret godt, og Vejret syntes at begunstige Væxt og Udvikling; men da Høsten kom, svarede Enderesultatet langt fra til Forventnin-

gerne, og Skuffelserne tiltog baade i Antal og i Omfang, og de opnaaede Priser ere jo ogsaa af en saadan Beskaffenhed, at de kun kunne kaldes en stor og uventet Skuffelse. Græs (Hø) og Roer have vistnok givet noget over en Middelhøst. Baade Byg og Rug og navnlig den sidste Sædart har været ualmindelig slet, har givet faa Fold, med en hel ordinær Kvalitet af Kjærne.

Udbyttet af Besætningen kan jeg derimod ikke klage paa. Sundhedstilstanden har været fortrinlig, Ernæringen rigelig og Vejrliget, saa længe Kreaturerne stode paa Græs, i det Hele gunstig. Priserne paa Foderstoffer have i det forsvundne Aars Løb været moderate og rimelige, og Besætningens Produkter have vi dog hidtil kunnet afhænde, takket være de gamle Forbindelser vi have staaet i Forhold til i mange Aar. Periodisk have vi ogsaa haft ret god Afsætning paa fedt Kvæg (24 à 25 Øre pr. Pund), trods alle de Hindringer der ogsaa findes opstillede for denne Afsætning.

Tvangssalg have kun i forsvindende Antal fundet Sted — heldigvis — og saadanne ville forhaabentlig heller ikke for det første blive almindelige.

Arbejdskraften er vel tilstede i tilstrækkelig Mængde, men Lønninger og Daglønninger sikkert opadgaaende, og Arbejdsydelsen, individuelt set, gaar næppe frem, snarere tilbage.

Fra Egnen Taastrup-Kjøge.

Aarsudbyttet for Egnen mellem Roskilde og Kjøge af Marken har i det Hele taget været et Middelaars; dette er forsaavidt en Skuffelse, som alt i Sommerens Løb tegnede til, at Udbyttet vilde blive ganske fortrinligt; at Enderesultatet ikke blev bedre, skyldes væsenlig de stærke Overgange fra Regn og kølig Luft til stærk Varme og Tørke, der have vist sig særlig skadelig for 6-rd. Byg og Goldthorpebyg samt for Hveden. Kjærnen havde derfor i det Hele taget været slet udviklet og lidet vægtig, og det har været nødvendigt at sortere den stærkt for at kunne præstere nogenlunde ordentlig Handelsvare; thi skjönt der opfodres betydelige Mængder af Korn til Kvæg og Svin, saa kan dog ikke hele

Avlen anvendes paa denne Maade, saameget mere som det russiske Byg i Efteraaret kunde kjøbes til saa lave Priser, at det var fordelagtigt at ombytte det hjemmeavlede Korn med dette, selv om Salgsprisen var meget tarvelig. — Som Lyspunkter maa fremhæves, at Roeudbyttet har været godt, og at der i Regelen er høstet en god Høafgrøde i ganske fortrinlig Tilstand, og at der overalt er rigeligt Foder til Vinterbrug. Naar alligevel Udbyttet af Marken i 1894 næppe bliver stort bedre end i 1893, da ligger Grunden dertil i de exempelløse lave Priser paa alt Korn, i Forbindelse med, at Værdien paa Smør og Flæsk stadig er synkende.

Aarsudbyttet af Besætningerne har været bedre i Forhold til Marken, men ringere end tidligere. Sommergræsningen kunde tidlig benyttes, de i Foraaret tarvelige ny Græsmarker bedredes i Sommerens Løb forbausende, saa at Ernæringen hele Tiden var rigelig og god; Kreaturerne kom paa Stald i godt Huld, og malke i Regelen godt. Kraftfordringen er i Vinter billig og Priserne paa Kjød forholdsvis gode. Jeg skal her tillade mig at fremhæve den Kjendsgjæring, at Mund- og Klovesygen, der angreb flere af Besætningerne her i Egnen i 1892, har vist sig at være en langt farligere Sygdom, end vi forhen formodede, idet Virkningerne sporedes saavel det første Aar som det efterfølgende gennem et føleligt Afslag paa Mælkeydelsen, et Faktum der let lod sig eftervise ved Prøvemalkningsbogen; nu to Aar efter malke de samme Køer, der ifjor havde sat paa Mælken, atter normalt.

Medens Ernæringsforholdene i det Hele taget have været gunstige, saa have de lave Priser paa Mejeriprodukter atter opvejet den indvundne Fordel; at Kreaturpriserne have været ret gode, er altid en lille Hjælp, men hvor der, som i Regelen her i Egnen, kun omsættes og fedes det Kvæg, der af en eller anden Grund ikke passer i Besætningen, kommer dette Moment ikke til veje særlig stærkt med. Svinefedning spiller derimod heri Egnen en ikke ubetydelig Rolle, og denne har ved de lave Kornpriser været særlig lønnende ifjor. Henimod Julen vare Priserne paa Flæsk atter dalende, og der er for Øjeblikket ikke megen Udsigt til Stigning igjen.

Tvangssalg finde næsten ikke Sted, desværre vistnok ofte af den Grund, at Kreditorerne frygte for, at komme til at overtage Ejendommen i saa Tilfælde, og derfor hellere give Henstand med Renterne. Iøvrigt maa denne gamle Selvejer-egn vistnok betegnes som mere velhavende og mindre forgjældet end mange andre her i Landet, da Jorden dertil er frugtbar og Befolkningens Levesæt i det Hele taget er maadeholden og tarvelig, er det ret naturligt, at Tidernes Ugunst ikke har fældet saa mange her som under andre Forhold.

Om Ejendomspriserne og Forpagtningsafgifter tør jeg ingen Mening udtale, da der saa godt som ingen fri Salg finde Sted, de fleste angaa Overdragelser i Anledning af Dødsfald, ved Arv o. lg. De enkelte Gaardsalg, der ere mig bekendte fra 1894, ere afsluttede til Priser, der ikke betegne nogen væsentlig Tilbagegang (7—800 Kr. pr. Ld. Land almindelig tiendepligtig Jord). Alle holde endnu fast ved Haabet om gunstigere Forhold, hvad enten disse nu kunne ventes i Form af et højere Prisniveau i det Hele, eller billigere Produktionsvilkaar, derunder en lavere Rentefod af laante Kapitaler; denne sidste Foranstaltning vilde jo desuden medføre det Gode, at en Ejendoms Handelsværdi vilde blive mindre berørt af de lavere Konjunkturer, at Omsætningen vilde gaa lettere, og Tilliden til Jordens Evne til at føde sin Mand vilde stige.

Hvad Huslodderne angaa, da er der altid Spørgsmaal efter disse, og det kan da ogsaa let forklares, naar man ser hen til de gunstige Forhold, hvorunder den stræbsomme og flittige Husmand for Tiden lever. Den Husmand, som vil passe paa, har aldrig paa noget Tidspunkt i Danmarks Historie været saa heldig stillet. De lave Kornpriser berøre ham meget lidt, han kan bruge sin Avl selv, Rugen byttes for Brød, Bygget faar Grisen, og Havren gaar i Koen med en god Tilsætning af Klid og Roer; paa den anden Side har Husmanden den fulde Fordel af de lavere Priser paa alt, hvad han skal købe, samtidig med at han faar det, som han skal sælge, sin Arbejdskraft, betalt saa højt som ikke nogensinde før. Dertil kommer, at hans Mælk, der for faa Aar siden, kun havde ringe Værd, nu gjennem Andelsmejerierne betales ham

lige saa højt, som den, der behandles i det bedste Herregaardsmejeri. Husmandsklassen er derfor den relativt bedst stillede her i Landet, og dette er en Kjendsgjerning, som det er let at faa Øje paa, naar man færdes imellem dem.

Frøavl o. lg. kan ikke siges at vinde Udbredelse, og dette er jo heller ikke muligt i videre Omfang, da Afsætningen af Frø dog kun er begrænset, der høstes dog paa et Par Steder Frø af Runkelroer, Gulerødder, Græsfrø, Sennop m. m. i ikke ubetydelige Kvantiteter, men man kjæmper der som allevegne med store Vanskeligheder i Retning af en lønnende Afsætning, da Tilbudet er saa stort baade fra Indland og Udland.

At den kvindelige Arbejdskraft saaledes mere og mere søger at unddrage sig for Markarbejde, — med Undtagelse af Høstarbejde — kan i og for sig kun betragtes som en Vinding for Hjemmene, og det er et yderligere Bevis for, at Husmændenes økonomiske Stilling i det Hele er en saadan, at Konens Tilskud til Ugelønnen kan undværes, men dette Forhold medfører en alvorlig Ulempe for alle, der gjerne ville udvide Avlen af Rodfrugter og deslige; vel kan der udrettes en Del ved forbedrede Redskaber og bedre Behandling af Jorden, men Haandkraft skal der dog til. Hvor Husbonden giver det gode Exempel og den gode Tone — kan der ikke siges at være nogen Tilbagegang i Arbejdernes Paalidelighed, Flid eller Arbejdsydelse; men Tiderne vexle, og Husbonden maa følge sin Tid, og gjøre sig fortrolig med de Fordringer, som en ny Tid stiller ikke alene til Arbejderen, men ogsaa til ham selv.

En Biindtægt, der har særlig Betydning for Husmanden, er Hønseholdet, næsten hver Husmand har 20—30 Høns, og den Indtægt disse giver, er ingenlunde noget ubetydeligt Bidrag til den fælles Kasse; en Gris regnes for Tiden at give et Overskud af 20 Kroner, og der fedes i Reglen flere om Aaret; Hønsene kunne give 50 à 70 Kr.; eksempelvis skal jeg nævne, at en Husmand, (rigtignok ikke i denne Egn), ifjor har holdt 2—3 Køer paa en Lod paa 3 Tdr. Land, og dertil fedet 40 Svin.

Fra Egnen ved Jyderup.

Kun ved at fodre op paa Kreaturer og Svin har man faaet en ordentlig Pris for Sæden, men det har jo ikke alle Plads til. Fedning af Kreaturer har været ret lønnende, og i Sommer betaltes store Tyre med meget høje Priser. Svineprisen har ogsaa holdt sig godt, om end den er falden lidt i den sidste Tid, men der lægges stærk Vægt paa Svinehold i vor Egn.

Holbæks økonomiske Selskab har nedsat et Udvalg, som har begyndt at arbejde paa Fremhjælp af Frøavlsvirksomhed her i Amtet, og dette Udvalg har tilbudt at skaffe Frøavlere Stamfrø og ved en Konsulent vejlede Frøavlere, og de, der faa Frø igjennem Udvalget, kunne saa lade deres Avl oplægge hos en Kjøbmand i Kallundborg, der saa ved Maskiner, anskaffede af Selskabet, lader det rense og fordele, og man haaber derved at kunne, ved selv at avle en Del Græs-, Kløver- og Roefrø, bevare en Del af de Penge, der i den Henseende gaa til Udlandet, for egne Landsmænd. Dette Selskab uddeler Præmier og rentefri Laan til Husmænd til bestemte større Arbejder, efter hvis Udførelse Laanet ofte gives. Det er temmelig betydelige Beløb, der saaledes uddeles; vistnok sammen med Statens Tilskud et Beløb af ca. 4000 Kr. aarlig.

Fra Samso.

Aaret 1894 har her for Øens Vedkommende været et i mange Henseender godt Aar. Derimod have Priserne været daarlige, og da der saa godt som intet har været at sælge af den tarvelige Høst fra 1893, saa har det ikke andet end kunnet knibe haardt for de allerfleste, og der er i Sommerens Løb trukket mange Vexler paa den ny Høst. At sælge Hvede til 4,50 Kr. giver ikke meget; men naar vi huske paa, at det ikke er vanskeligt paa gode Jorder at høste ca. 4000 Pd. pr. Td. Land, saa maa vi vist betænke os, inden vi lade Hveden afløse af andre Afrøder. Fint Byg har været godt sælgelig, og der er her fra Øen solgt en hel Del til 5 à 5,60 Kr., hvad der vel ikke med Grund kan klages over. Det værste, Aaret har bragt, er dog de lave Smørpriser, der i de

bedste Sommermaaneder gik ca. 20 Øre pr. Pd. under de foregaaende Aars, og mere end noget andet har bidraget til at forringe Udbyttet af Kvæget.

Arbejdskraften har været tilstede i passende Mængde og der er ingen Grund til at klage over Arbejdsydelsen, hvor et fornuftigt Tilsyn har været anvendt. Lønningerne have været de samme som de foregaaende Aar, det er altid vanskeligt at faa dem sat ned, og heldigst naar det kan undgaaes; men hvis Tiderne ikke bedre sig, undgaaes det ikke i Længden.

Fra Egnen Kallundborg—Slagelse.

Udbyttet af Høsten har skuffet ved Tærskningen, og Grunden er navnlig den, at Modenheden indtraadte saa pludselig. Hveden fyldte godt; men Foldudbyttet varierer fra 10—22 Fold, skjøndt den omtrent fyldte ens paa Marken. Rugen har gjennemgaaende foldet daarlig. Bygget var meget forskjelligt, som Regel en temmelig simpel Kvalitet, tynde Kjærner og mindre god Farve; men paa veldrevne, gjødningskræftige Jorder har tidlig saaet Byg givet en meget god Kvalitet og gode Fold; det har varieret fra 10—20 Fold. Havren var ganske god og folder temmelig godt. Roerne vare som Regel temmelig gode, men Udbyttet dog meget forskjelligt.

Udbyttet af Besætningerne har heller ikke tilfredsstillt. Lyspunkterne have været de lave Foderstofpriser i Efteraaret og de gode Priser paa Fedekvæg; men Indsætningen af Mejerikøer har været meget dyr. De gode Svinepriser have jo hjulpet meget paa Aarsudbyttet; men destoværre sluttede Aaret med meget vigende Priser. Beklageligt er det, at Hesteavl, som kunde være en god Indtægtskilde for Landmanden, intet giver, da denne Avl drives med saa lidt Forstand, saa at Hesteholdet, istedetfor at give Indtægt, ofte giver en meget stor Udgiftspost.

Kun enkelte Tvangssalg have fundet Sted, og da er Grunden dog som Regel Mangel paa Evne til at drive Jord eller Leven over Evne. Ejendomspriserne ere da dalede stærkt.

Arbejdskraften er tilstrækkelig, og Lønnen snarest lidt vigende for Karles Vedkommende. Jeg troer, at man maa

sige, at Arbejdsydelsen forringes baade kvalitativt og kvantitativt; de Unge mangle Æresfølelse, og jo lettere de kunne faa Arbejde, desto mindre Umage gjøre de sig, og den overhaandtagende Lyst til Fornøjelser og Drikkeri bevirker, at de ere lidet oplagte til Arbejdet.

Formedelst Brugen af Meje- og Tærskemaskiner holder Bonden som Regel meget faa Folk; men de større Gaarde foretrække Daglejere, og det er ogsaa klart, at alt Arbejde udføres bedst ved en saadan Arbejdsstyrke, og det giver Fred og Ro paa Gaarden.

Fra Korsøregnen.

Høsten i afvigte Aar her paa Egnen har været særdeles god, baade i Fyld og i Fold, og havde blot Priserne været nogenlunde, vilde jo alt have været saare godt; men hverken Hvede eller Byg kan naa de samme Priser, man fik ifjor, da man den Gang dog troede, at Lavmaalet var naaet. 4,50 Kr. som Gjennemsnit for Hvede og Byg, rækker nu lidt til at dække Prioritetsrenter eller Forpagtningsafgift, særlig hvor denne betales som kontant fast Afgift, og selv om denne for en Del svares efter Kapitelstaxten, staar Arbejdslønnen og Driftsomkostningerne i det Hele taget, ikke i Forhold til de lave Sædpriser. En stor Del bliver da ogsaa fodret op paa Køer og Svin, som i de fleste Tilfælde betale det bedre end Kjøbmanden, og et Held er det for Egnen her at have et stort Svineslagteri saa nær, ligesom ogsaa det store Antal Andelsmejerier mægtig har tildraget til, at de mindre Landbrugere se deres Fordel ved at opfodre Sæden og derved samtidig forøge deres Jords Produktionsevne.

Arbejdskraften har været rigelig tilstede; men af Humanitetshensyn er Daglejen snarere i Stigning, og for Karles og Pigers Vedkommende har Lønnen her været sidste Aar henholdsvis 200 Kr. og 130 Kr., fordelt saaledes, at her gives 50 Kr. for Vinter- og Resten for Sommerhalvaaret.

Fra Skælskøregnen.

Skjøndt Høsten 1894 vel maa kaldes en jævn god

Høst, saa hører man fra mange Sider Klager over temmelig smaa Fold og især mindre vægtig Sæd især for Bygget. Høsten her paa Gaarden og mange Steder i denne Egn maa kaldes at være en god Høst i alle Maader; men trods dette vil Aarsudbyttet kun blive tarveligt. Dette gjælder især de større Gaarde, som skulle sælge en Del Sæd, og ikke kunne, som de mindre Steder, opfodre alt paa Gaarden. De veldrevne Bøndergaarde mærke egentlig ikke de sløje Tider; thi ved at lade al Sæd gaa igjennem Køer og Svin, hvoraf de holde et i Forhold til Arealet langt større Antal end nogen stor Gaard kan, faa de en god Betaling for deres Sæd. Ja, jeg har hørt Bønder udtale, at de egentlig syntes, at Tiderne vare gode, og det undrer mig ikke; thi Svinene alene have jo, den største Del af Aaret, kunnet betale ganske almindeligt Byg og især Hvede med godt 6 Øre pr. Pd. Og hvad har saa ikke Andelsmejerierne efter den gamle Notering givet for endda halvt tarvelige Vare: 7, 8 à 9 Øre pr. Pd. over daværende Topnotering. Nu har Sagen forandret sig en Del; nu gjælder det om at lave fint Smør eller blive dukket ned i Prisen og det ofte ret betydeligt.

Meget faa Ejendomshandler finde Sted og ligesaa Forpagtninger; men jeg tror nok, at de fleste større Gaardes Forpagtere have faaet Afslag, men dog vistnok ikke saa meget som er nødvendigt.

Enkelte dyrke Cikorierødder med stor Fordel, men det er kun smaa Arealer, da Fabrikkerne ikke kunne modtage ret meget. Det er for en Gaardmand en stor Begunstigelse at faa Lov at dyrke 2, 3 à 4 Tdr. Land.

Arbejderne staa paa et temmelig lavt moralsk Standpunkt og udføre kun deres Arbejde nogenlunde ordentligt, fordi de skulle leve, og Tilfredshed ses kun sjælden. Naturligvis puster Socialismen noget til Ilden, dog meget fremtrædende synes jeg ikke den er; derimod er Brændevinet en slem Gjæst, og det virker, i de store Mængder det nydes, stærkt demoraliserende paa en stor Del af Befolkningen. En klækkelig Skat paa Brændevin og en langt større Skat paa Bajersk Øl vilde blive en stor Velsignelse.

Jeg tror, at de faste ugifte Folk ere lidt mere søgte end for nogle Aar siden, da man næsten kun havde gifte Folk, af hvad Grund ved jeg ikke. For deres Dyders Skyld tror jeg ikke det er.

Enkelte Havebrug og enkelte Biavl kjender jeg her er i Egnen, dog kun af de smaa, og Biavlen synes enkelte Aar at give godt Udbytte. Det bliver dog vel næppe et Hovederhverv, da det ikke taaler store Administrationsudgifter.

Fra Stævnns.

Det svundne Aar har ligesom dets Forgænger bragt Landbruget Skuffelser. Som Helhed betragtet havde Markens Afgrøder et lovende Præg; men Tærskningen, som nu er saavidt fremskreden, at man med temmelig Nøjagtighed kan beregne hvorledes Facit vil blive, har ikke svaret til Forventningerne, og det hverken i kvantitativ eller i kvalitativ Retning.

Mælkeudbyttet har for Udbindingsperiodens Vedkommende været ret tilfredsstillende, da Græsmarkerne gennemgaaende have afgivet tilstrækkelig og god Næring for Kreaturerne. Men de smaa Priser paa Mejeriprodukter have kun formaaet at hjembringe et tarveligt pekuniært Udbytte. Der har dog været den Lysside ved Sagen, at man ved Hjælp af Mejeriaffaldet har evnet med Fordel at holde en forøget Svinebesætning, og igjennem denne har var været i Stand til at afvinde en højere Pris for Sæden end ved direkte Salg til Kjøbmanden.

Nogle enkelte Tvangssalg af Bøndergaarde have fundet Sted i det forløbne Aar, og af Ejendomssalg nogle færre end ellers og det til Priser, der vare en Del lavere end tidligere Aars. Huse med et lille Jordtilliggende blive forholdsvis højt betalte og kunne næppe siges at være faldne i Pris.

Det gaar for hvert Aar mere og mere op for den mindre Jordbruger, navnlig paa Egnens stærkt bindende Lerjorder, hvilke store Goder, et vel udført Vandafledningssystem byder for de dyrkede Marker; man er kun derigjennem Herre over at kunne give Jorden den rettidige og mere rationelle mekaniske Behandling, som er den første Grundbetingelse

for at sikre sig en god Høst. Dette er uden Tvivl ogsaa Grunden til, at der sidste Aar, uagtet de daarlige Tider, er udført ret betydelige Dræningsarbejder.

Mangel paa tilstrækkelig Arbejdskraft for Landbruget kan man næppe klage over. Husmandsstanden afgiver gennemgaaende en ret solid og god Arbejdskraft, men at faa gode Tjenestekarle er meget vanskeligt. Som en naturlig Følge af dette Forhold, arbejdes der for Herregaardenes Vedkommende mere og mere hen paa at sikre sig gode Daglejere, ligesom man ved forøget Benyttelse af Akkordarbejde, navnlig i Høstens Tid søger at faa mere Fart i Arbejdet og derved forøge Udsigten til højere Fortjeneste for den dygtige og flittige Arbejder. Lønningsforholdene her paa Egnen have de daarlige Tider ikke formaaet at ændre noget ved. Ved Præmiering og Ydelse af Præmielaan til jordbesiddende Husmænd er der bidraget meget til hos disse at forøge Lysten til en bedre Dyrkning og Udnyttelse af deres Jordbrug, og man træffer paa mange saadanne, som ere særdeles godt og omhyggelig drevne, og hvor der tillige som Biindtægt er lagt Vind paa Hønsehold og Biavl.

Fra Præstøegnen.

Aarsudbyttet af Marken maa som Helhed siges at være lidet tilfredsstillende og den almindelige Mening er derfor, at dette Aar ikke er bedre end dets Forgængere. Udbyttet af Besætningerne give mindre Grund til Klage. Græsningen har Sommeren over været god, og de billige Kornpriser give jo billigere Kraftfoder, saa det uagtet de noget ringere Priser paa Mejeriprodukter dog giver et tilfredsstillende Resultat af Mejeribesætningen. Priserne paa Fedekvæg have været bedre end de sidste Aars, og Svinene have givet godt Udbytte, om end Priserne ikke ere saa høje som forrige Aar. I det Hele taget er der liden Opfordring til Salg af Korn, men meget mere til at beholde Kornet paa Gaarden.

Der vides ingen Tvangssalg at have fundet Sted paa denne Egn i det sidste Aar; men der findes dog mange som sidde trykket af de daarlige Tider. Ejendomspriserne

maa nærmest siges at være nominelle, Fordringerne ere for høje efter Tiderne og tør næppe imødekommes af Kjøberne.

Vanskeligheden ved Afsætning af Kvæg til England og Tyskland have næppe havt nogen Indflydelse paa Driftssystemet, der har tvært imod i det sidste Aar været ikke liden Forretning med store Kreaturer, særlig Tyre, til Markedet i Berlin; men Fedning er i det Hele kun lidet fremtrædende her paa Egnen.

Arbejdskraften er nogenledes tiltrækkelig, og Lønforholdene ere som i tidligere Aar, ligesom det næppe kan siges, at der er foregaaet nogen Forandring i kvalitativ Retning. Socialismen synes ikke at faa særlig Fremgang, derimod synes der at være Tendens til at gaa i Retning af at holde flere faste Folk, idet det synes, at de billigere Fødemidler bidrage til at give denne Lønningsmaade Fortrinsret. Mejemaskiner benyttes saa meget som muligt og ere til god Hjælp i Høsten.

Fra Vordingborgegnen.

Aarsudbyttet maa betegnes som mindre tilfredsstillende. Vintersæden, som tegnede godt i Foraaret, led noget af Nattefrosten, og har jo iøvrigt, ligesom Vaarsæden, der blev saaet i god Tid, i bekvem Jord og kom godt op, hele Sommeren lidt af Mangel paa Væde, den Nedbør, her har været, var meget ubetydelig.

Aarsudbyttet for Besætningen paavirkes selvfølgelig ogsaa af Tørken, der, naar Marken en Gang var tøjret over, hindrede Græsset i at komme igjen. Udbyttet fra Vinteren af var ej heller stort; et lille Kvantum af Hø, og deraf følgende større Forbrug af Kraftfoder, passede daarlig med de temmelig lave Smørpriser, og de elendige Priser paa Fedekreaturer. Kun Svinene betalte nogenlunde hvad der blev ofret paa dem; men de fleste Steder vare Svinebesætningerne vel smaa til at denne Fordel ret kunde udnyttes.

Uagtet Aaret saaledes ingenlunde kan kaldes godt, har der dog ikke funden mange Tvangssalg Sted. Hvor der er solgt, have Priserne været temmelig lave, om de end maaske endnu ere høje nok i Forhold til hvad der kan forrentes.

Med Hensyn til nye Driftsmaader kan det ikke nægtes, at der er en Bevægelse henimod Indskrænkning, eller endog Afskaffelse af Brakken. Det er jo i saa Fald Roerne, der gjerne skulde til at spille en større Rolle, men ingenlunde saaledes, at Brakken kan afløses. Sukkermarkedet er jo ikke heller mere saa lovende, som det har været, ellers var her Udsigt til at den her begyndte Sukkerroeavl vilde have bredt sig mere og mere; som det nu tegner, maa det nærmest blive Foderroer, der skulle dyrkes i større Udstrækning, og nægtes kan det ej heller, at Besætningerne godt kunne bruge langt flere Roer, end der endnu produceres. At der er Brug for Roerne, viste sig ogsaa i afvigte Foraar, da en Landmand solgte et Par Tusind Tdr. Roer i Tønnevis; de bleve hurtigt revne bort af Folk, der kom endog temmelig langt borte fra. Foruden med Roerne, sker Indskrænkningen i Helbrakken, navnlig ved en saadan Benyttelse af Græsset, at det bliver mere eller mindre tidlig behandlet Halvbrak der benyttes, eller ved at en Del af Brakken besaaes med Vikkehavre o. dl. til Staldfodring.

Her dyrkes Sukkerroer af nogle faa Landmænd. Desværre have ogsaa Roerne lidt en Del af Tørken, saa at et Udbytte af omtrent 300 Centner er vistnok hvad der høstes iaar, og dette er vel nok vel lidt til at give en god Indtægt, da Udgifterne ved Dyrkningen jo ere meget betydelige.

Lønningerne ere næppe stigende, men de ere jo ogsaa i de senere Aar stegne saa meget, at Landbruget daarlig kan taale en yderligere Stigning. Her er nogenlunde tilstrækkelig Arbejdskraft, kun Malkning og Roepasning kniber det med. Et enkelt Sted har man, for at faa et større Roereale passet, indforskrevet nogle Polakker, der iøvrigt skulde have vist sig som flinke og raske Arbejdere. Akkordarbejde indføres mere og mere; selv hos Bønderne, der længst holdt sig tilbage i saa Henseende, høstes nu ofte i Akkord.

Husmandsbrugene ere i absolut Fremgang. Præmiering af gode Husmandsbrug have virket heldig, og Sansen for at faa Jorden vel behandlet og passet er i kjendelig Fremgang. En stor Fordel for Husmændene er Andelsmejerierne. Istedetfor at klatte Mælken bort i Huset, og kjærne det ubetydelige

Kvantum af en eller højst to Køer, levere de den nu til Mejeriet, og opnaa rimeligvis derved at fordoble Indtægten af Koen. Ogsaa Svinefedningen passes godt af Husmændene. Det er ikke sjælden, at en Husmand med en à to Køer feder 4 Svin eller endog flere aarlig. Hønseshold hører ogsaa til blandt Husmændene. Rimeligvis komme Hovedmængden af de Æg, der kunne opkjøbes om Vinteren, fra Husmandsbrug, der med større Omhu kunne skærme Hønsene mod Kulde, og derved fremme Æglægningen paa den Tid, denne betaler sig bedst.

Af Foreninger til Landbrugets Fremme er her vel næppe oprettet nye iaar, men her er i Forvejen adskillige. Hesteavlsforening med Kaaring af Hopper og Plage-skuer; Kvægavlsforeninger med Foreningstyr omtrent i hvert Sogn, og med Valg af Stamkøer og med Afkomsskue en Gang aarlig; Forsikringsforeninger for Heste og ligeledes for Køer. For Køernes Vedkommende er det mest Husmandskøerne der forsikres, ved at en 40—50 Husmænd slaa sig sammen om at hjælpe hinanden at bære Tabet ved en Koes Død. Forsikring af Heste sker ogsaa ofte ved en Forening, der kun omfatter et eller to Sogne, hvor altsaa næsten alle Medlemmer kjende hverandre og hverandres Heste. Saavidt man kan skjønne, arbejde disse Smaaforeninger billigt og ret godt.

Den tørre Sommer og det milde og ligeledes tørre Efteraar, der har været saa udmærket til Udførelse af alle Arbejder i Marken, efterlader sig for Tiden en stor Ulempe, idet Vandmangel er meget almindelig. Især paa Bøndergaardene maa der daglig kjøres Vand, ja man ser endog ofte Kreaturerne blive drevne langt ud i Marken for at drikke af de, endnu næsten tomme, Mærgelgrave. Faa vi haard Frost før der kommer tilstrækkelig Nedbør, kan det blive en meget slem Historie for mange.

Fra Møen.

I den første Tid efter 1ste Novbr., da man gik over til en Kvalitetsbetaling for Smør, tog Smørhandlerne Tabet, men senere maatte Mejerierne smage paa deres egne Varer, og

Resultatet var ikke faa Ører under Top, hvorfor de lyse Drømme om Varenes Fortrinlighed led et svært Knæk. Men dette har virket; Ondet maa og skal afhjælpes; der arbejdes ihærdig baade for at levere Mælken ren og god til Mejerierne, samt fra Mejeristernes Side til at Smørret kan naa Topprisen. Det er allerede naaet for flere og vil inden føje Tid efterfølges af de øvrige.

Sukkerroedyrkningen naaede forrige Aar en Udstrækning af ca. 3300 Td. Land til Stege Fabrik. Kontrakterne bleve da sluttede for et Tidsrum paa 10 Aar, og Fabrikkerne kunne ikke opsige Kontrakterne medmindre Sukkeret noteredes i London under 11 sh. Den lave Sukkerpris, som vi havde hele Efteraaret, har imidlertid nødsaget Fabrikkerne til at opsige Kontrakterne, og derved bleve vi atter kastede ud i det Uvisse paa dette for Øen saa vigtige Spørgsmaal, som har saa stor Betydning for alle Samfundsklasser. Efter en Del Møder ere vi nu atter komne til en Forstaaelse med Fabrikkerne paa et Grundlag, der giver Haab om saa stor en Tilslutning, at Fabrikken kan holdes gaaende, om end begge Parter maa siges at bringe Ofre.

Fra Falster.

Sidste Aars Avl var en Middelhøst, daarlig for Rug og Hvede, god for Byg, udmærket for Havre, men den lave Hvedepris gjør jo at Aarsudbyttet af Marken maa kaldes meget ringe. Kvaliteten maa kaldes meget god. Aarsudbyttet af Besætningerne har været meget mindre end sædvanlig. Smørprisen og nu tilsidst ogsaa Svineprisen har været saa lav, at det ret gode Mælkeudbytte og forøgede Svinesalg ikke har kunnet bringe Udbyttet op til det sædvanlige, og selv om sidstnævnte har været baseret væsenligst paa billigt Foderkorn, har dog ikke Mælkeriaffaldet kunnet udbringes i den sædvanlige Pris. Kun Fedekvæget har været lidt bedre i Pris end sædvanligt.

Tvangsauktioner ere meget sjældne, men Ejendomspriserne ere nedadgaaende, dog ikke meget, og ligeledes er Forpagtningsafgiften, hvor nye Kontrakter indgaaes, lidt lavere.

Der er stadig Fremgang med Husmandsbrugene, og Præmieringen har dertil været meget medvirkende. I de sidste 2 Aar har Nordfalsters Landboforening præmieret Huslodder her paa Nordfalster og har havt over 30 Konkurrenter foruden lige saa mange under Maribo Amts økonomiske Selskab, altsaa cr. 60 paa $\frac{3}{4}$ af Falster, og omtrent ved alle arbejdes fremad — og det er øjensynligt, at Interessen breder sig. Kvægholdet er som Regel det, som bærer bedst, dernæst Roefrøavl, der desværre iaar trues af lave Priser paa Roefrø; og endelig have de smaa Lodder i Nærheden af Nykjøbing en særdeles god Indtægt af at bruge Torvet dersteds. Dygtige Folk med 2—3 Td. Ld. klare sig altid godt.

Hønseholdet giver en god Indtægt, og der drives stadig fremad i denne Sag.

Fra Østlolland.

Aarsudbyttet af Marken har jo været grumme usselt for de allerfleste; det giver selvfølgelig kun lidt Penge, naar Hvede skal sælges til 4 à $4\frac{1}{2}$ og Bygget til 5 Øre, og der skal iaar ikke være ret mange, der kunne faa Balance i Regnskabet. Udbyttet (Foldene) stiller sig, særlig ved Hveden, meget forskjelligt; lige saa Kvaliteten, og der er ikke mange, der kunne levere Hvede til 130 Pd. Kommer man ned til lavere Vægt, har Prisen været saa daarlig, at man har ment det rigtigst at fodre den op, og der er vistnok anvendt adskillige 100 Tdr. til Heste og Svinefoder.

Udbyttet af Besætningen var i Vinteren 1893—94 helt igennem kun ringe, da man saa godt som intetsteds havde det fornødne Kløverhø; Sommeren har imidlertid været god, saa Mælkeudbyttet vil stille sig nogenlunde i Forhold til hvad der er fodret op. Den bedste Indtægt har man faaet ved Svineholdet, som saa godt som overalt er blevet udvidet. Om Fedekvæget var det paa Foraaret jo ikke værd at tale, det var vel den sletteste Forretning man kunde gjøre.

Tvangssalg af Ejendomme har ikke været mere almindelig end de tidligere Aar, men der er ingen Tvivl om, at de nu finde Sted hen ad Foraaret og til Terminen.

Naar undtages lige i Vintertiden er her i Egnen Mangel paa Arbejdskraft, og Lønningerne ere i Stigning. Arbejdskraften søger stadig til Byerne, og det er saavel Karle og Piger som og den gifte Arbejder. De fornødne Tjenestepiger til Landet ere meget vanskelige at faa; Fæstemændene i Byerne svare paa Spørgsmaalet om Pigerne, at der er Tjenestegøende, men at han ikke maa fæste dem til Landet, saa længe der er nogen Tjeneste at faa i Byen. Her i Egnen staar der flere Huslejligheder ledige, og det er snart meget vanskeligt at faa dyrket Rodfrugter, da Husmændenes Koner ikke ere meget tilbøjelige til at gaa udenfor Huset. Der bliver efterhaanden flere Arbejder, der maa opgives eller forsømmes, hvis denne Mangel paa Arbejdskraft skal vedblive.

Fra Midtjylland.

Aarets Høst fyldte gennemgaaende tilfredsstillende — særlig i Sammenligning med det foregaaende Aars magre Afgrøde. Tærskningsresultaterne have imidlertid for denne Egn Vedkommende gennemgaaende bragt Skuffelse. Mest gjælder dette vel for Vintersæden, hvis Foldydelse gennemgaaende tør sættes 3 à 5 Fold under det normale. Det antages almindelig, at Nattefrost paa et forholdsvis fremrykket Stadium af Væxtperioden har været medvirkende til at reducere Kjerneudbyttet af Vintersæden. Men ogsaa Vaarsæden har i den store Almindelighed skuffet. Den stærke Tørke lige under Høst har formentlig nogen Andel i, at Kærneudviklingen ikke blev saa fyldig som ønskeligt. Iøvrigt ligger det vel nær at antage, at ogsaa den stærke Hede og Tørke omkring 1ste Juli — man erindre sig i saa Henseende Vejrforholdene under Landmandsforsamlingen — har bidraget til de magre Tærskningsresultater. Kvaliteten af det Indbjergede blev for saa vidt gennemgaaende god, som det de fleste Steder lykkedes at faa Sæden bragt i Hus i god, tør Tilstand, og uden at dennes Handelsværdi havde lidt væsentlig ved Udvadskning i opmejet Tilstand. Men de tarvelige Salgsprøver maa gjøre Aarets Facit absolut utilfredsstillende, især hvor Hvedesalget er stort. At Bygpriserne have været

jævnt ordentlige hjælper jo en Del til, at Landmændene kunne arbejde sig henimod det, der for de Fleste i den nuværende Periode staar som et attraaværdigt — for ikke at sige misundelsesværdigt — Ideal: at betale enhver Sit. Oversees bør det ej heller, at Sukkerroedyrkningen iaar, som tilforn, har ydet et overordentlig betydningsfuldt Bidrag til mangfoldige Landbrugs økonomiske Balance. Det er derfor naturligt, at de i Øjeblikket noget truede Udsigter for Sukkerroedyrkningens Fremtid have foruroliget de mange, som ere direkte interesserede i denne Kulturs Bevarelse.

Aarsudbyttet af Besætningerne maa vel alt i alt nærmest karakteriseres som magert. De sparsomme Forraad af hjemmeavlet Foder gjorde jo Vinterholdet dyrt, og Smørpriserne stode ikke ret i Forhold til Foderstofkontoen. Ostepri- serne vare smaa, og de hjembragte Priser for Fedekvæg saa lave, som ikke hidtil kjendt. Her i Egnen fedes kun undtagelsesvis andet end Udsætterne fra Mælkebesætningerne. Men trods den herved givne Begrænsning for Fedningens Omfang, blev Nedgangen i Udsætternes Salgsværdi dog ogsaa her meget følelig. At forrige Aars tarvelige Udbytte af Fedningen nogensteds i denne Egn skulde have foranlediget Ændring i Planen for Husdyrholdet tør ikke antages. Her holdes jo nemlig saa godt som udelukkende kun Malkebesætninger. Udsætterkøerne skal man af med. Og kan det end knibe med at faa disse udbragt i nogenlunde anstændig Pris efter fuldbyrdet Fedning, vilde Forholdet paa den anden Side blive rent galt, saafremt man vilde søge dem afsat som magre. Man er derfor henvist til at vedblive i den tilvante Skure: o: fede sine Udsættere som sædvanlig, haabe paa en god Konjunktur i Salgsøjeblikket, men iøvrigt vide at være i saa Henseende prisgivet mere eller mindre uberegnelige Forhold — og saa forresten med levende Interesse og Paaskjønnelse følge den positive Virksomhed, der fra rette Vedkommendes Side udfoldes for at neutralisere Virkningen af de uheldige Afsætningsforhold for dansk Fedekvæg. Kun Svinepriserne holdt sig paa et tilfredsstillende Niveau, og ydede saaledes et højst

betimeligt Bidrag til en Forskydning til det bedre af den samlede Besætningskonto's Resultat.

Ejendomspriser og Forpagtningsafgifter ere i de senere Aar ganske vist undergaaede en Reduktion. Denne sidste tør imidlertid næppe siges at have holdt Skridt med Forrykkelsen i de Konjunkturer, hvoraf et Landbrugs økonomiske Resultat afhænger. Dette er forsaavidt forklarligt, som man gjennemgaaende vedblivende vægrer sig ved at tro, at Prisniveauet for Landbrugsprodukter i Længden vil kunne holde sig saa lavt som i Øjeblikket. Men utvivlsomt er det, at en stor Procent af de Landmænd, som i det sidste Decennium have købt eller forpagtet, have forløftet sig, — idet de ere indgaaede paa Vilkaar, der enten pege mod snarlig økonomisk Ruin eller kræve Anspændelse af alle Evner for blot at afværge økonomisk Tilbagegang i uforholdsmæssig stærkt Tempo. — Fæster man Blikket paa den Stab af Landmænd, der siden Tiden omkring 1880 have taget Affære paa Landets større Gaarde — enten ved Køb eller Forpagtning — og holder man sig blandt disse særlig dem for Øje, der gik ind til deres nye Virkefelt med en Kapital af et halvt til et helt Hundrede Tusinde Kroner, saa ligger det nær at antage, at det overvejende Antal af disse for Øjeblikket har al Grund til i Kor at anraabe en ugunstig Skæbne om at give dem deres tilsatte Kapitaler igjen. Og havde de Paagjældende — Dygtighederne medregnede! — i Stedet for at virke med deres Kapital som Landmænd, deponeret denne i solide Papirer, undladt at bestille noget, men iøvrigt levet stille og pænt af deres aarlige Renter i Forbindelse med eventuel regelmæssig Optagning af Kapitalen, saa tør det vel nok antages, at Summen af den Kapital, der i dette Øjeblik vilde have været paa de Paagjældendes Hænder, kjendelig vilde have overskredet de Kapitalrester, de nu i Virkeligheden have tilbage, efter i en kortere eller længere Aarrække at have virket i deres Fag efter bedste Evne. Denne Opfattelse vil selvfølgelig kunne kommenteres paa forskjellig Vis, — man vil jo saaledes f. Ex. kunne henvise til, at de tilsatte Kapitaler i hvert Fald delvis kom Sælgerne eller dem, der bortforpagtede, til Gode, — men

den vil paa den anden Side næppe savne Tilslutning blandt dem, der kjende de virkelige Forhold paa nært Hold. Og er denne Betragtning rigtig, saa turde dog formentlig »Herligheden ved at eje Jordegods« — eller ved at have Lov at manøvrere med samme — have været vel dyrt kjøbt!

I én Henseende synes Aaret 1894 at bære Varsel om gunstigere Udsigter for Landbruget, nemlig hvad angaar Arbejderforholdene. Det er næppe formeget sagt, at man i den store Almindelighed atter med det sidste Aar har begyndt at aande frit i Forhold til det truende Perspektiv, der for et Par Aar tilbage viste sig for Muligheden af at tilvejebringe de nødvendige Landbrugsarbejdere. Arbejdskraften har nemlig i det sidste Aar gennemgaaende været tilstede i fuldt tilstrækkelig Mængde. Og man er — takket være det ualmindelig gunstige Efteraar — trindt omkring i Landbrugene gaaet i Vinterkvarter med en beroligende Følelse af at have lagt bag sig en stor Del af de Arbejder i Mark og andetsteds, som man ellers ofte maa henlægge til Foraarsarbejderne. Hele dette sidste Forhold repræsenterer et Lypunkt, der ikke bør agtes ringe.

Fra Vestlolland.

I December og Januar 1894 og 95 har der været ført vidtloftige Forhandlinger med Sukkerfabrikkernes Bestyrelse, da Gjennemsnitsprisen fra 1ste September til 1ste Januar gik saa langt ned under 11 sh., at Bestyrelsen havde Ret til at opsigte de for 2 Aar siden sluttede 10 Aars Kontrakter. Fabrikkerne fordrede da, at der ikke skulde være nogen Minimalpris eller Maximalpris, men at der skulde fra drages eller tillægges henholdsvis 1 Øre for hver 3 d., Sukkeret faldt eller steg i Prisen, med det Udgangspunkt at der betaltes 75 Øre pr. Cntr. Roer naar Sukkerprisen var 12 sh. 6 d. pr. Cntr. Dette var rimeligt; — men desuden stilledes flere andre Fordringer, — nemlig at der ikke længere skulde gives Kørselsgodtgjørelse til de Roedyrkere, der laa over $\frac{1}{2}$ Mil fra Saftstationerne, og at Fabrikkerne ikke mere skulde paatage sig at skaffe fremmede Pigearbejdere til de store Gaarde, da

de havde havt Tab derved i de sidste 2 Aar; man vilde nok være Roedyrkerne behjælpelige med at skaffe denne Arbejds-kraft; men ikke have noget Ansvar for hvad Uheld eller anden Ulejlighed eller Udgifter der kunde flyde deraf, saaledes som f. Ex. da Koppesygdommen optraadte mellem enkelte Pige-korps sidste Foraar. Man vilde da hellere give Roedyrkerne 100 Kroner i Forskud pr. Td. Ld., medens der kun gives de større Roedyrkere, der benytte Fabrikkens Pigekorps, 50 Kr. pr. Td. Ld. Dette kunde Udvalget for Sukkerroedyrkerne ikke gaa ind paa, ligesaa lidt som paa Forslaget om 14 Tommers Afstand imellem Raderne i Marken istedetfor de almindelige 18 Tommer og ej heller paa Forlangendet om 3 Øres Afslag pr. Cntr. Roer som Nedkulingsgodtgjærelse fra 15de Novbr. — Udvalget opnaaede, at de 18 Tommer maatte bibeholdes imod at vedkommende Roedyrkere tabte Retten til Tantiemen, som var 10⁰/₀ af Nettooverskuddet, naar Aktionærerne først havde faaet 5⁰/₀; man maatte gaa ind paa de 3 Øres Afslag af Ned-kulingsgodtgjærelsen og opnaaede ikke at 65 Øre blev fast-slaaet som Minimalpris. Gaar nu Prisen ned til 9 sh., som den for Øjeblikket er, saa bliver det 61 Øre pr. Cntr. Roer; og da alle Omkostninger ifølge en dygtig Roedyrkers Beregning og Oplysning, kan sættes til 53 Øre pr. Cntr., saa bliver det kun et Udbytte fra 24 til 32 Kroner pr. Td. Ld., eftersom der avles fra 300 til 400 Cntr. pr. Td. Ld. Dette er et saa tarveligt Udbytte, at en hvilken som helst anden Afgrøde maa give mere, og hvis der maa regnes med daarligere Roeavl eller daarligere Sukkerpriser, vil Udbyttet blive endnu slettere. Stiger Kornet lidt, og Priserne paa Smør, Kreaturer og Svin, ikke gaa altfor langt ned, vil man meget let kunne faa fuldt saa stort Udbytte af et almindeligt Landbrug uden Sukkerroe-dyrkning og saa dog have meget mindre Ulejlighed dermed.

Fra Langeland.

Her finder ingen Omsætning af Ejendomme Sted ved Salg. Her er bortforpagtet nogle Præstegaarde — mærkværdig nok til de gamle Priser (f. Ex. 1 paa 55 Tdr. Land for

200 Tdr. Byg og 1 paa 80 Tdr. Land til 2 Tdr. Rug, 1 Td. Hvede og 1 Td. Havre pr. Td. Land).

Husmandsbruget staaer paa et højt Trin her, det gaar i Retning af at tage 2 Afgrøder om Aaret, eller efter Høst at tage Affodringsafgrøde. Brak er der paa disse Brug ikke Tale om. Af Havesager er her altid Overproduktion, og dette er derfor en usikker Benyttelse, særlig hvor Manden ikke gjør det Hele selv.

Tvangssalg har fundet Sted her som aldrig før saavel af større som mindre Landejendomme, af forskellige Grunde.

Ejendomspriserne ere faldende her paa Egnen, om end ogsaa enkelte Salg af mindre Gaarde til de gamle Priser (1000 Kr. pr. Td. Ld.) have fundet Sted. Nye Forpagtninger vides ikke indgaaede, hvorimod Forpagtninger ere fratraadte, fordi Forpagterne ikke have kunnet svare Afgiften.

Daglejere kunne faaes til en Gjennemsnitspris af 130 Kr. de 11 Maaneder og 2 Kr. i Høst paa egen Kost og Øl; Karle 200 Kr., Piger 140 Kr. — lidt rigeligere Tilbud. Arbejdsydelsen er ringere og Fordringerne til Kosten og Friheden større. Maskiner anskaffes paa Bøndergaarde. En Mand, ejende 60 Tdr. Ld., havde med egne Folk, tilstrækkelig til Gaardens Drift den øvrige Del af Aaret, ved Hjælp af en Selvbinder endt sin Høst med kun 5 Kr. Udgift til en Mand i 2¹/₂ Dag.

Her er oprettet et Stutteri. — Her virkes ogsaa for en Svinesalgsforening, ligesom hvert Sogn har sin Tyreforening, sorterende under en samlet Bestyrelse for hele Øen.

Fra det østlige Fyn.

Roemarkerne have givet en jævn god Afgrøde, og i Regelen, er man vist tilbøjelig til at antage, af en fortrinlig Kvalitet, idet man gaar ud fra at de maa indeholde mere Tørstof end almindeligt. Dette sidste er vist ogsaa Tilfældet; men det ser ud for mig, som om dette Forhold ogsaa har sin betænkelige Side; i alt Fald synes det her paa Gaarden, som om Runkelroerne have virket i særlig høj Grad afførende iaar, hvorfor hele Besætningen fodres med blandede

Roer (halv Kaalraber og halv Runkelroer) medens egentlig Kaalraberne vare bestemte for Fede- og Ungkvæg. Det vilde sikkert være heldigt, om Stammeopdrættere havde deres Opmærksomhed henvendt paa dette Forhold, saa at man, ligesom ved Opdrætning af Fabrikationsroer, i fuldt saa høj Grad tog Sigte paa at fjærne skadelige Stoffer som paa at forøge de værdifulde. Saa meget er i hvert Fald vist, at af den Runkelroe, som er avlet her iaar, kan Kærne ikke taale mere end 25—30 Pd. pr. Dag pr. Stk., medens Rationerne ere paa 50—60 Pund.

Fra Egnen Ringe-Faaborg.

Planteproduktionen i 1894 kan i det Hele kaldes en Middelafrøde. Hveden har givet lidt over Middel; men Kvaliteten er mindre god, navnlig vejer den kun lidt holl. Rugavlen var Middel i Fyld, men under Middel i Kjørneudbytte. Kvaliteten var i Regelen god. Bygget har givet en kneben Middelafrøde og Havre samt Blandkorn lidt derover.

Af Agergræsset vare første Aars Græsmarker slette, fordi Kløveren var gaaet ud i 1893. Mange bleve ompløjede, nogle delvis eftersaaede. I første Tilfælde avledes en god Afrøde Staldfoder af forskjellig Slags; men Operationen er dyr og en god første Aars Kløvermark er dog bedre end en Staldfodermark. I sidste Tilfælde, var Virkningen først mærkbar i den sidste Del af Sommeren og i Eftersommeren. — Resten af Agergræsengangene have givet normalt Udbytte; men Resultatet var dog i det Hele under Middeludbytte af Græsmarkerne, hvorfor der kun er avlet lidt Agerhø. —

Rodfrugter og Kartoffler have givet gode Afrøder, især de første, hvorimod enkelte Sorter af de sidste have lidt af den sædvanlige Sygdom. Gjennemgaaende kan Udbyttet betegnes som en god Middelafl.

Udbyttet af alle Slags Enge har været godt, og der er avlet rigeligt Enghø af, i Regelen, god Beskaffenhed.

Aaret 1894 begyndte med smaa Foderbeholdninger, og der var, indtil Midten af Marts Maaned, alvorlig Fare for at Halm og Hø ikke skulde slaa til, indtil der kunde slaas ud.

Denne Frygt gav sig Udslag paa to Maader. Den ene var ved høje Halmpriser, som kulminerede i Marts, hvor endogsaa betaltes 3 Øre for 1 Pd. Halm; men derefter tabte Frygten sig, og i April gik Prisen ned til $1\frac{1}{2}$ Øre pr. Pd. Den anden var ved Formindskelse af Besætningerne, i Regelen ved Salg til meget lave Priser, omkring 12 Øre pr. Pd. levende Vægt for Kreaturer, som ellers koste c. 18 Øre.

Ogsaa Kraftfoderet var det smaat med, og store Kvantiteter Foderstoffer og russisk Byg opfodredes paa Kreaturer, Heste og Svin. Da dette Byg var billigt, først c. 4 Øre, senere noget derunder pr. Pd., kom det som en Hjælp i Nøden, og det var en god Forretning for Landmændene at omdanne og sælge dette Byg som Svin eller Smør. Især den første Omdannelse var fordelagtig, fordi Svinepriserne vare høje. Mest tjente dog de Landmænd, som, især blandt Gaardmændene, itide havde anskaffet mange Grisesøer, og havde Held med dem; dels paa Grund af de høje Svinepriser, og dels paa Grund af hyppige Uheld med Grisetillæget, vare Priserne paa disse Dyr, igjennem hele den første Halvdel af forrige Aar, usædvanlig høje, 30 à 40 Kr. for Parret. Senere ere saavel Priserne paa Slagterisvin som paa Grise faldne stærkt, og de første kostede ved Slutningen af 1894 c. 26 Øre pr. Pd. levende Vægt, c. 35 Øre pr. Pd. slagtet Vægt for 1ste Klasse; men Svineholdet er alligevel den Del af Bedriften, som ligesom i 1893, har givet det største Nettoudbytte, saaledes at Aaret 1894 for alle de Landmænd, som efter en forholdsvis stor Maalestok, have kastet sig over Svinehold, har været et rigtig godt Aar i økonomisk Henseende, medens det for alle andre har været et slet Aar. Exempelvis skal kun nævnes, at en Gaardmand, som holdt 6 Grisesøer, alene af disse har havt et Nettooverskud af 7 à 800 Kr. —

Heldigvis kom Græsset tidlig frem i Foraaret 1894, og Kreaturerne kunde komme paa Græs i Begyndelsen af Maj Maaned. Kulden i Slutningen af Maj og en Del af Juni foranledigede dog, tilligemed hvad foran er omtalt om første Aars Græsmarker, at Græsningen paa Agerjorden indtil Midten af August Maaned var noget knap, hvorpaa dog bødedes ved delvis

Staldfodring eller paa anden Maade. Efter Regnen i Begyndelsen af August og især efter endt Kornhøst, var der rigeligt Græs til Indbinding først i Oktober, hvortil særlig bidrog de nye udlagte Kløvermarker, som vare usædvanlig frodige. Alt i alt, har Aaret 1894, for Mælkeproduktionens Vedkommende, været omtrent som et Middelaar. Kreaturenes Sundhedstilstand har været god; men der har været usædvanlig mange Kastere og Overløbere i Besætningerne. Mod Slutningen af Aaret stege Kvægpriserne stærkt og naaede omtrent samme Højde som i tidligere gode Tider.

Nu, ved Begyndelsen af 1895, staa vi med rigelige Fouragebeholdninger, godt bevarede Roer og rigeligt Korn samt godt udseende om end noget formindskede Besætninger af Kreaturer, lovende Vintersædsmarker samt udmærkede nye Kløvermarker.

Forsaavidt sér alt godt og lovende ud, Produktionsevnen er ikke aftagen, snarere tiltaget; men Reversen af Medallien er Priserne og Arbejderforholdene.

Tilgangen af unge arbejdende Kræfter er knap, og Lønnen er stigende. Sidste November maatte mange endog drage til Odense for at faa de nødvendige Folk, og Lønnen var over 200 Kr. til en Karl, ofte af simpel Kvalitet. I Vinter er der tilstrækkelig Arbejdskraft, men paa den anden Side heller ikke Arbejdsløshed. —

Naar Jordrenten plus Afgifter og Skatter samt andre Byrder paa Ejendommen sættes lavt til 30 Kr. pr. Td. Ld. Ager og Eng, er Produktionsprisen her paa Gaarden i Gjennemsnit af de fem Aar fra 1ste Novbr. 1889 til 31te Oktbr. 1894 følgende:

For 100 Pd. Hvede 430 Ø.

- » 100 » Rug, Byg og Havre som Gjennemsnit 417 Ø.
- » 100 » Korn i Gjennemsnit af alle Slags 421 Ø.
- » 100 » Kartoffler 137 Ø.
- » 100 » Runkelroer 31,6 Ø.
- » 100 » Turnips 31,7 Ø.
- » en Kogræsdag paa Agerjorden 30 Ø.
- » » do. » Engene 30,1 Ø.

For 100 Pd. Agerhø 120 Ø.

- » 100 » Enghø 100 Ø.
- » 1 » levende Svin 22,1 Ø. = 29,4 Ø. pr. Pd. Flæsk.
- » 100 » levende Vægt af Kreaturer i almindelig Foderstand 10,38 Kr.
- » 1 » skummet Mælksost, frisk, 11,77 Ø.
- » 1 » Smør 82,4 Ø.

Det vil da strax ses, at de nuværende Salgspriser paa Korn kun ere lidt eller intet større end Produktionsprisen, især naar der tages Hensyn til, at Smaakornet altid er taget fra Salgspartierne af Korn, medens de anførte Priser gjælde uharpet og usortet Korn. — De egentlige Foderafgrøder ere producerede forholdsvis billigere end Kornet; men sér man saa igjen paa den dyriske Produktion, bliver det dog her Svinene, der væsentlig opdrættes med Korn og Mælkeriaffald (Prisen herpaa er beregnet i Forhold til Kornets Produktionspris), som give den bedste Avance; medens Smørret, det vigtigste Produkt af de egentlige Foderafgrøder, er produceret til en Pris, som ligger i en betænkelig Nærhed af Salgsprisen. — Gjennemsnitsprisen for solgte Svin var sidste Aar, her paa Gaarden 31,8 Øre, altsaa dog endnu 9,8 Øre højere end Produktionsprisen, medens den for Smørret var 89,5 Øre eller kun 7,1 Øre (c. 8 pCt.) højere end denne. For hele Aaret fra $\frac{1}{11}$ 93 til $\frac{31}{10}$ 94 var, som bekjendt, Gjennemsnitstopnoteringen for Smør 84,87 Ø. pr. Pd.

Hvorvidt Produktionsprisen i andre Landbrug her paa Egnen er omtrent den samme som foran nævnt, er det selvfølgelig vanskeligt at sige bestemt; men mit Skjøn gaar ud paa, at den, i de fleste Avlsbrug, som have en saadan Størrelse, at de væsentligst maa drives med fremmed Arbejds-kraft, oftest er højere, selv om der gives et passende Afslag i den kalkulerede Jordrente paa Grund af mindre god Kvalitet af Bedriften og Jordtilliggende. Dette antages nærmest, fordi der i Gjennemsnit af det omhandlede 5Aar er avlet pr. Td. Ld. 16 Td. Korn eller 336 Td. Roer eller ca. 4600 Pd. Hø eller hertil svarende Græs.

Paa mindre Bedrifter, hvor Brugerens eller Ejerens og

hans Hustrus personlige Arbejdskraft spiller den største Rolle, have disse selvfølgelig selv Udbyttet af denne Arbejdskraft ved de anførte Produktionspriser.

Og for de mindste Bedrifiers, Husmandsbrugenes, Vedkommende, er der endnu en Ting, som kommer i Betragtning, nemlig den billige Pris, hvortil saadanne Avlsbrug faa deres Jord bearbejdet med større Landbrugs Heste, Folk og Redskaber til en Pris, som i Regelen er omkring 6 Kr. pr. Td. Ld. medens det samme Arbejde koster de større Bedrifter mindst det Dobbelte.

Tiderne ere derfor ogsaa slet ikke daarlige for de smaa Jordbrug. Det er de større som det kniber for. Saadanne Biindtægter som Æggesalg og Biavl m. m. have ogsaa en langt større økonomisk Betydning for de smaa end for de større Bedrifter.

For bedre at belyse de økonomiske Vilkaar, hvorunder Aaret 1894 er forløbet, gives, ligesom i tidligere Beretninger, en sammentrængt Udskrift, fra samme Gaard som hidtil, af Avlsregnskabet fra 1ste Novbr. 1893 til 31te Oktbr. 1894:

Indtægt:

Avlen var i 1893 = 154143 Pd. Korn udbragt	
til 5,12 Ø. pr. Pd.	7891,85 Kr.
Solgt 6700 Pd. Halm af Avlen i 1893 à 1,8 Ø.	
pr. Pd.	120,69 -
Kartofler til Lægning og i Husholdningen	80,00 -
Indkommen ved Salg af Kartofler og Hø	33,30 -
Værdien af hvad der i 1894 er avlet af Roer,	
Græs og Hø er større end Værdien af hvad	
der i Regnskabsaaret er opfodret af disse	
Foderstoffer	213,18 -
Moserne have i 1894 givet Tørv for	526,94 -
Haven har givet Havesager for	188,95 -
Skoven har givet Skovprodukter for	454,60 -
Grus og forskj. Kjørsel har indbragt	76,50 -

Lateris 9586,01 Kr.

Transport 9586,01 Kr.

I Regnskabsaaret er produceret:

195092 Pd. Mælk à 4,222 Ø.	8237,81	-
9905 - Ko og Kalv à 12,32 Ø.	1219,95	-
5643 - levende Svin à 30,88 Ø.....	1742,77	-

Ialt 20786,54 Kr.

Udgift:

Arbejdsudgifter	4850,47	Kr.
Sædekorn, Frø, Planter.....	1057,72	-
Inventariets Vedligeholdelse	518,31	-
Hegnenes Vedligeholdelse	149,33	-
Bygningernes Vedligeholdelse....	155,36	-
Forskjellige Udgifter	331,13	-
Hestebesætningens Vedligeholdelse	477,30	-
Hestebeslag, Dyrslæge, Bedækning	193,65	-
Ildebrændsel i Mejeriet, Smørtræer		
Farve, Løbe, Salt, m. m....	328,78	-
106661 Pd. Kraftfoder til Besætning ingen à 4,7 Ø.....	5024,23	-
Opfodret Mælk paa Føl, Kalve og Svin for.....	906,91	-
	<hr/>	
	13993,19	Kr.

Nettoudbytte 6793,35 Kr.

Vil man sammenligne dette Regnskabsaar i økonomisk Henseende med tidligere Aar, maa dette Tal dog ikke benyttes uden Korrektion; thi medens alle andre Poster vare normale, naar Konjunkturerne lades ude af Betragtning, er Tallet 477,30 Kr. til Hestebesætningens Vedligeholdelse aldeles abnormt. I Gjennemsnit af de sidste 20 Aar har denne Post nemlig, istedetfor Udgift, medført en Indtægt, paa Grund af Tillæg, paa 151,37 Kr. Tillægges dette Beløb de 477,30 Kr., faas 628,67 Kr., som bør tillægges det fundne Nettoudbytte, for at faa et rigtigt Tal til Sammenligning med tidligere Aar. — Vi faa da 7422,02 Kr. som Nettoudbytte af denne Bedrift i det omhandlede Regnskabsaar, naar Kornavlen i 1893,

der kun gav 13,5 Fold i Gjennemsnit, lægges til Grund ved Indtægtsberegningen. Regnes Bedriften, som i tidligere Aar, lige med 140 Tdr. Ld. Agerjord, bliver Nettoudbyttet pr Td. Ld. 53,01 Kr. I det forudgaaende Femaar har det været 67,58 Kr. og i det forudgaaende 10-Aar 65,88 Kr. i aarligt Gjennemsnit pr. Td. Ld., medens det for 5-Aaret 18⁷⁸/₇₉ til 18⁸²/₈₃ var 66,79 Kr.

Tvangssalg af Landejendomme paa Grund af de daarlige Tider have endnu ikke, mig bekendt, fundet Sted her paa Egnen.

For at støtte Landbruget ligeoverfor Kjøbmandsstanden, i Anledning af de nuværende store Vanskeligheder paa Smørfafsættningens Omraade, og for at virke til en Forbedring af Smørrets Kvalitet, er der i Slutningen af 1894 oprettet en, hele Fyn omfattende, Mejeriforening. Denne søger at virke, dels ved ugentlige Meddelelser, fra hvert enkelt Mejeri, om opnaaet Smørpris, Smørrets Kjøber, om der er solgt efter Kontrakt samt om Kjøberens Bedømmelse af det modtagne Smør, dels ved hyppige Smørudstillinger med dygtige Dommere og Angivelse af Smørfejlene samt disses Sammenligning med Kjøberens Bedømmelse. Ethvert Mejeri, som har meldt sig ind i Foreningen, faar, hver 14de Dag en trykt Meddelelse om de Priser ethvert enkelt Mejeri har opnaaet i de sidst forløbne 14 Dage, indeholdende tillige Kjøbernes Karakteristik af Smørret, samt den hver Uge leverede Smørmængde. De deltagende Mejerier have hver sit Nummer, som kun Formanden og Mejeriet kender.

Fra Assenseggen.

Aarsudbyttet af Marken i Aaret 1894 maa betegnes som værende over et Middelaars regnet efter Kvantumet af Afrøderne, som lige med et Middelaars efter Kvaliteten af disse, og som under Middelaarets, naar Priserne paa Produkterne skulle lægges til Grund for Bedømmelsen.

Aarsudbyttet af Besætningen maa siges at have været ret god paa denne Egn, hvor Indtægten hovedsagelig tages igjennem Malkekvæget og Svinene, medens den Indtægt,

der kommer fra Heste, Fedekvæg og Faar, er mindre betydende. Udgiften til Vedligholdelsen af den førstnævnte Art Besætning har nemlig ikke været større end sædvanlig, og Kraftfoderet, saavel til Køerne som til Svinene, har været billigt, medens Indtægten af disse 2 Arter Dyr har været upaa-klagelig, navnlig da af Svinene, paa hvilke Priserne have været forholdsvis høje, og Køernes Mælk, hvis Mængde paa Grund af et godt Græsaar var rigelig, ogsaa har kunnet lade sig udbringe til ret antagelige Priser.

Tvangssalg, det vil sige Salg under Hammeren, har saa godt som ikke fundet Sted i det forløbne Aar her paa Egnen, og Salg af Ejendomme under Haanden ere ogsaa kun faa. De sidstnævnte, der jo nok som oftest (naar det ikke har været Familieoverdragelser) ere skete paa Grund af det pekuniære Tryk, der har hvilet paa Sælgeren, have vel fundet Sted til reducerede Priser, men dog næppe med nogen større Nedgang, end at denne kan ansættes til en halv Snes pCt., imod hvad den var for nogle Aar siden. Grunden hertil maa vistnok væsentligt søges i den Støtte, som Landbruget her har havt i Sukkerroedyrkingen, der i det forløbne Aar blev stærkt udvidet, og fordi Priserne paa Roerne endnu i dette Aar have været høje. De Landmænd, der synes at være mest trykkede af Tiderne, ere Brugerne af de mellemstore Gaarde, der ofte have store Prioriteter at forrente, mindre derimod Bønderne og mindst Husmændene; de sidstnævntes Ejendomme ere derfor aldeles ikke gaaede ned i Prisen.

At man her paa Egnen i flere Retninger er begyndt med at forandre ved den gamle Driftsmaade er kjendelig nok, hvilket imidlertid ogsaa væsentligst maa tilskrives Sukkerroedyrkingens Indflydelse. Man forandrer saaledes Sædskiftet i Retning af at indskrænke Brakken og forkorte Græslejet. Hvor man er kommet saa vidt, at man dyrker 2 Læg af 8 (altsaa $\frac{1}{4}$ af Arealet) med Sukkerroer, er Brakken helt bortfaldet, og dér bruges kun étaarigt Græsleje. Og paa de andre Steder, hvor Roerne kun indtage mindre Arealer, gaar man ogsaa i samme Retning, idet man saa nøjes med $1\frac{1}{2}$ aarigt Græsleje og Halvbrak, og søger at fremskaffe det fornødne

Sommerfoder til Kreaturene ved at dyrke Grønfoder og anvende delvis Sommerstaldfodring. Her finder altsaa i det Hele taget en stærkere Benyttelse Sted af Jorden end tidligere. Og ogsaa med Hensyn til Bearbejdningen af Jorden er her sket Forandringer, idet Stubmarkerne nu ofte skræpløjes og Grubning og Dybpløjning anvendes til Roerne, ligesom man ogsaa nu gjøder kraftigere, da man fodrer bedre, og hyppig anvender man Kunstgjødning, navnlig da saa godt som altid til Sukkerroerne.

Naar man vil betale høje Lønninger, synes den fornødne Arbejdskraft at være tilstede. Piger, navnlig Mejeripiger, ere vanskelige at erholde. Lønningerne til disse ere stadig meget høje; men forøvrigt synes Lønnen for Øjeblikket at være stagnerende, om ikke nedadgaaende. At Arbejdsydelsen forringes, og det saa vel kvalitativt som kvantitativt, er den almindelige Mening, og som Grund dertil angives, at Daglejeren, saavel som de unge løse Folk ville mere sig og nyde Livet, og derfor ingen Lyst og Interesse har for Arbejdet. Paa Bøndergaardene ere endnu unge Tjenestefolk den væsentligste Arbejdskraft, og man trykker sig her ved at bruge Daglejere; paa Herregaardene derimod ere de sidstnævnte i ikke ringe Grad traadt istedet for Karlene, ligesom Akkordarbejdet her jævnlig afløser Daglønnsarbejdet.

Husmandsbrugene her paa Egnen roses meget. Husmændene ere nemlig ofte de ivrigste Roedyrkere, ere derfor gaaede stærkt frem baade som Jordbrugere og Kreaturholdere, og enkelte af dem skulle ogsaa være komne ind paa en havemæssig Kultur med Dyrkning af Kaal og Urter til Salg. De smaa Brug have derfor ikke sjælden sejlet Gaardmandsbrugene agter ud, vel væsentlig paa Grund af, at Husmændene ere arbejdssommere og ikke behøve at benytte den dyre lejede Arbejdskraft, men vel ogsaa fordi Bønderne holde mere fast ved den gamle tilvante og mindre brydsomme Drift.

Ogsaa med Hensyn til Biindtægterne af Landbruget maa det vistnok siges væsentligst at være Husmandsbrugene, der ere gaaede fremad, thi Høsehødet og Biavlens give her ikke sjælden gode Indtægter. Her skal i de senere Aar være op-

rettet en Biavlerforening, ligesom der ogsaa eksisterer en Forening for Sukkerroedyrkere. De lokale Landboforeninger føre en stagnerende Tilværelse, idet det væsentlig kun er Præmieringen ved Dyrskuerne, der holder Medlemsantallet nogenlunde oppe.

Fra Middelfartegnen.

Af Tvangssalg kjende vi kun ét, og Grunden er dør for høj Prioritetsgjæld. De faa frie Salg, der have fundet Sted, have ikke vist nogen Nedgang i Priserne. Dog vilde vistnok gjerne flere sælge, selv til noget reduceret Pris, naar Kjøbere fandtes.

Arbejdskraften har været tilstrækkelig. Kvalitativt er den ikke saa god som tidligere.

Havebruget havde begyndt at tage et betydeligt Opsving, men staar atter stille, efterat Konservesfabriken i Nørre Aaby er standset.

Det er mest Hesteavlforeninger, der have vundet Indgang. Disse omfattede kun jyske Heste. Derimod findes et Par mindre Aktieselskaber, der holde oldenborgske Hingste, ligesom ogsaa enkelte Privatmænd holde saadanne. Disse blive benyttede i ikke saa ganske ringe Omfang og synes at vinde mere og mere Terrain. Kvægavlforeninger have ikke villet trives, men hver Enkelt arbejder ihærdig paa sin Besætnings Forbedring.

Fra Egnen Frederits—Vejle.

Aarsudbyttet for 1894 maa gennemgaaende kaldes godt; det Kvantum, der er avlet fra Mark og Eng, er større end et Middelaars, og selv om Kvaliteten lader en Del tilbage at ønske, er denne dog god; men der er meget stor Forskjel.

Aarsudbyttet af Besætningerne er godt; der har været ret gode Priser paa Produkterne med Undtagelse af den Forstyrrelse, der blev i Smørhandlen i Aarets sidste Del. Den daarlige Avl 1893 bevirkede, at her blev brugt mange fremmede Foderstoffer, navnlig kjøbtes og kjøbes endnu en Mængde Sortehavsbyg, og det synes, som Forbrugerne i Almindelighed ere tilfredse med det.

Tvangssalg af Ejendomme er meget sjælden herpaa Egnen; der har været Kjøbere til de Gaarde, der skulde sælges; jeg mindes ikke i sidste Aar nogen Bekjendtgjørelse i Bladene om Tvangssalg. Ejendomspriserne ere gaaede ned, Forpagtningerne ligesaa, jeg mener for begges Vedkommende med 25 pCt., dog er der ogsaa lejet en Del Jord ud til Græs til 50 Kr. pr. Td. Land.

Endnu er Driftsmaaden i det væsentlige den samme, men ville Kjødpriserne vedblivende staa saa lave, vil den vist ændres noget; i hvert Fald vil der vist blive lagt en Del ud til vedvarende Græs; fra Begyndelsen af 70erne til først i 80erne var der her en Bestræbelse efter at forstørre Bøndergaardene til 8 à 12 Tdr. Hartkorn; man gik da ud fra, at Driften ikke var synderlig kostbarere paa en Gaard til 10 Tdr. Hartk. end paa en til 5 Tdr. Hartk, og at Indtægten ialtfald svarer godt dertil (Hveden kostede omtrent det 3 dobbelte af sidste Aar). Forholdene ere nu forandret i høj Grad, Driftsudgifterne ere ikke mindre, men Indtægterne langt mindre, og det er ved at blive almindelig Mening, at en mindre Ejendom, der drives godt, væsentlig ved egen Hjælp, er den, der giver forholdsvis det bedste Udbytte. Jeg skal ikke endnu udtale noget bestemt herom, men vist er det, at dette Forhold vil bevirke Ændringer i Driften, men i hvad Retning er det maa ske for tidlig at sige; mulig vil Fortidens Maade tages op igjen, hvorefter nogle Egne vare opdrættende, andre fedende, mulig ogsaa Faareavlen kommer til at spille en større Rolle.

Arbejdskraften er tilstrækkelig, men slet ikke mere; Lønnen er maaske falden ubetydelig. Arbejdsydelsen kan ikke siges at være forringet; det er naturligvis nok saaledes, at en Del af de bedste Kræfter ere udvandrede til Amerika eller flyttede til Byerne, men de, der ere tilbage, Tjenestefolk og Husmænd, maa siges at have udført ofte meget anstrængende Arbejde under meget tarvelige Livsvilkaar. Der udføres en Del mere Akkordarbejde; faste Folk foretrækkes.

Husmandsbrugene ere gaaede stærkt frem og gjøre det Aar for Aar; Præmieringen gav i sin Tid Stødet, men den væsentligste Grund er nok denne, at det kan betale sig for

Husmanden at drive sin Jord godt; det er gjennem Mælk og Svin Indtægten kommer. Hønseholdet vækker større og større Opmærksomhed. I Kolding er der dannet en Forening for Export af Æg, der har arbejdet med et godt Resultat; der arbejdes for at faa en Forening for hele Amtet. Kunde der faas Penge til at ansætte en dygtig, praktisk Mand, vil denne Sag utvivlsomt tage et stort Opsving i de kommende Aar.

Fra Bjerre Herred.

Aaret 1894 har bragt Landbruget endnu mindre Indtægter end det foregaaende Aar. Udbyttet har ikke været godt, hverken af Marken eller Besætningen. — Korn- og Høavlen i 1893 var lille, og slog knap til. Heldigvis kom Foraaret tidlig, og Sommeren gav en rigelig Græsning og Kløverslæt, hvorimod Udbyttet af Engene ofte var tarveligt paa Grund af Kulden i Maj. Sæden blev lagt tidlig og under gode Forhold, og man ventede en god Høst. Denne fyldte meget og blev med Undtagelse af Rugen vel bjerget; men den svarer, som det sædvanlig gaar i vaade Aar, ikke til hvad der ventedes. Kjærneudbyttet er lille og af simpel Kvalitet, ligesom Halmen er udrøj og lidet nærrende. Roerne ere i Reglen smaa. Ugattet Mælkeudbyttet er upaaklageligt, er Indtægten af Mejeriet dog som Følge af de lave Smørpriser betydelig mindre end i de foregaaende Aar. Kreaturpriserne have været gode i Efteraaret, men det har næppe hjulpet mange Landmænd her paa Egnen, thi Kvægbesætningerne vare ofte indskrænkede i det foregaaende foderknappe Aar, og krævede forøget Indskud. Svinene have bragt bedst Indtægt, men ogsaa for disse er Prisen dalet. Naar hertil kommer de uhørt lave Kornpriser, er det indlysende, at Aaret i sin Helhed har været en Skuffelse for Landmanden.

Fra Hads Herred.

Medens 1893 var for tør, saa blev til Gjengjæld 1894 vel vaad og kold. 1894 gav derfor en meget stor Afrøde hvad Kvantiteten angik, men der bliver kun lidt i Traven, og dette er af daarlig Kvalitet. Aarsudbyttet er sikkert meget

middelmaadigt de fleste Steder. Den nulevende Slægt har vel næppe kjendt saa lave Kornpriser især for Hvede, derfor fodres sikkert den meste Hvede op her i Egnen. Smørpriserne have ogsaa været temmelig lave, men til Gjengjæld have Svinene givet ret godt lige indtil Efteraaret, da ogsaa dette Marked demoraliseredes. Endnu har her ikke fundet videre Tvangssalg Sted, men man frygter Fremtiden. De større Ejendomme ere faldne betydelig i Pris, medens de smaa holde sig nogenlunde; men Ejendomshandel er iøvrigt kun ringe her i Hads Herred.

Her har dannet sig en Frøavlerforening for nogle Aar siden, men skjøndt der arbejdes med fortrinlige Stammer, synes den iaar at have Vanskelighed med Afsætningen af sine Produkter. Man kan egentlig ikke sige, at her er Mangel paa Arbejdskraft, men Roedyrkningen er ogsaa indskrænket noget, og Maskinerne hjælpe godt. Arbejdskraften er dyr og upaalidelig. Saa godt som alle er indordnede i socialistiske Fagforeninger, men forskellige Forhold have dog endnu hindret Udskejelser af nogen Betydning.

Her findes en Mængde fortrinlige Husmandsbrug, og de vinde vel ogsaa mere og mere Udbredelse, men her kjæles jo ogsaa for denne Sag paa alle mulige Maader, hvilket har til Følge, at Vedkommende stille uhyre Fordringer til Hjælp i alle Retninger. Hønseholdet vinder Fremgang; medens Havebruget uden til Husbehov nærmest har bragt Skuffelser. Biavl har ogsaa lidt Fremgang at paavise. Den Revolution, den nye Smørnotering frembragte i Aarets Slutning i Smørhandelen, haaber man jo maa faa den Indflydelse, at det danske Smørs Kvalitet maa forbedres betydelig. Det kan ikke nytte at lægge Skjul derpaa, der trænges til et kraftig Stød fremad i den Retning. Det vil ogsaa nok ske, thi Betingelserne ere jo fortrinlige.

Fra Egnen Vest for Aarhus.

Man er bleven meget skuffet i de Forventninger, man stillede sig til Aarsudbyttet af Korn, og da Priserne tilmed ere urimelig smaa, foretrækker man at fodre alt op selv, for

muligvis derved at indskrænke Kjøbet af fremmede Foderstoffer saa meget som muligt. Kreaturpriserne have imidlertid været gode, og det har været et af Lyspunkterne for Landmændene. Der er som Følge deraf fedet mere, end det ellers plejer at være Tilfældet her i Egnen, og Roerne, som iaar gennemgaaende vare gode, have afgivet en fortrinlig Hjælp, tilmed da man maatte forcere Opfodringen af dem paa Grund af det milde Vejrlig.

Svineholdet er blevet betydelig forøget her paa Egnen, og hver en Krog, der kan benyttes til Svinesti, bliver taget i Brug; det er gaaet op for Folk, at her er i Øjeblikket et sikkert Felt at virke paa, og mange have ogsaa i det forløbne Aar havt smukke Resultater ud af deres Svinebesætninger.

Om Ejendomshandler og nye Forpagtninger hører man ikke megen Tale, kun engang imellem finder en Tvangsauktion Sted, dog ikke hyppigere end de sidste Par Aar, men Faktum er, at mange ville sælge, men kun faa købe.

Arbejdskraften har været tilstede i tilstrækkelig Mængde, men Lønningerne stige og samtidig dermed Fordringerne, og det baade til Forplejningen og reduceret Arbejde; thi det er et Særkjende, at Folkene ikke ere saa medgjærlige nu som for nogle Aar siden, da de fik den mindre Løn; man behøver kun at spørge mangan en Gaardmand om, hvad han maa døje med sine faa Tjenestefolk; paa Herregaardene er man for saa vidt bedre stillet, idet man der lettere kan undvære et enkelt Individ, som gjør sig utilbens.

Fra Djursland.

Paa Agermarken heromkring har Høsten 1894 givet et gennemgaaende godt Udbytte, men folder med Undtagelse af Havre mindre godt. Udbyttet af Besætningerne maa betegnes som lavt for Malkekvægets Vedkommende, særlig paa Grund af de lave Smørpriser; Fedekvæget har i Sommer været i ret god Pris, men maatte i Foraaret sælges til lave Priser. I Efteraaret have Priserne været gode for alle Slags Kreaturer, hvilket jo har gavnet de opdrættende Avlsbrug en Del. Svinepriserne have bidraget til et ret godt Udbytte af Svineholdet.

Hestepriserne have omtrent været som de foregaaende Aars. Det billige Kraftfoder har under de fleste Forhold forbedret Resultatet.

Det kan ikke siges, at Tvangsalg have været almindeligere end sædvanligt. Der foregaar usædvanlig faa Ejendoms-handler som Udslag af de trykkede Tider; handles der, er det til kjendelig nedadgaaende Priser. Ogsaa i Forpagtningsforhold spores kjendelig Nedgang i Afgifter, og Omsætning i Naturalieværdier, ialtfald tildels, er i Tiltagende.

Moseopdyrkning, Engkultur og særlig Plantning ere de Grundforbedringer, der her paa Egnen nyde mest Fremme; de foretagne Arbejder give hurtig gode Resultater. Byggestylen mærker man kun lidt til. Med Indførelse af nye Driftsmaader gaar det trægt. En beskygget Brak er vistnok den Forandring, der nærmest staar paa Dagsordenen heromkring; der har nylig været holdt et Foredrag i herværende Landboforening om dette Æmne.

At der fedes færre Dyr, efterat Afsætningsforholdene for Fedekvæg have forværret sig, er kjendeligt.

Det forekommer mig ikke, at det præsterede Arbejde er ringere end i de tidligere Aar; jeg tror snarere, at Forholdet mellem Arbejder og Arbejdsgiver som Regel er mere fast og bedre i det Hele end for nogle Aar siden. Socialismen har man i de sidste Aar næppe mærket saa meget til som forhen.

Husmandsbruget har her paa Egnen mange smukke Exempler at opvise, men det er i Reglen Folk, der have saa meget Areal, at de ikke søge Arbejde fra Hjemmet. En Mængde Arbejds mænd opføre selv Boliger; de købe 2 à 4 Skpr. Land og opføre derpaa Bolig til én Familie; Haven behandle de godt med Spaden i Fritiden, uden at spille nogen Dagløn; alt holdes i Reglen pænt og godt, og disse Folk klare sig i Almindelighed udmærket. De færreste kunne holde Ko, men de fleste holde 2 Geder. Hø faas paa Grøftekanter og lignende Steder, eller bjerges i Kolindsund. Saavel Jord som Byggemateriale kunne i Reglen kjøbes paa de Vilkaar, at de først betale, naar der paa den færdige Bygning kan faas Laan i den lille Kreditforening; Haandværkerløn henstaar tildels til samme Tidspunkt; strækker Laanet ikke til, faaes et

Afdragslaan, mod Vexel eller Kaution, i et af de lokale Pengeinstituter. Enhver uformuende, men ordentlig og stræbsom Arbejder kan her bygge paa saadanne Vilkaar. Bevægelsen er til stor Gavn for Arbejdsgiverne ogsaa, da den demoraliserende, idelige Flytning bortfalder. Jeg er overbevist om, at dette er den bedste Form for, at skaffe Husmænd Jord, hvor der er Arbejde. Skal Arbejderen dele sig mellem eget og andres Arbejde, bliver den ene Del vanrøgtet.

Fra Rougsø Herred.

Kornhøsten var stor og besværlig, men særlig Vintersæden giver for lidt Kjærne, fordi den gik altfor tidlig i Leje, og Straaet er omtrent værdiløst som Foder. Naar alle Hensyn tages med, vil Værdien af Høsten næppe blive over en Midelhøst, tilmed da den har kostet en Mængde Arbejde. Røerne vare gode, men ville ikke holde sig i Kulerne paa Grund af det milde Vejr.

Fødning lønnede sig helt godt, fordi det magre Kvæg var meget billigt og Kraftfoder ikke dyrt. For Sommeren var Udbyttet godt paa Grund af den rigelige Græsning, og de gode Priser paa magert Kvæg.

Her har ingen Tvangssalg fundet Sted, men to Bøndergaardere ere overtagne af Kreditorerne, og flere Besiddere paa drage sig Renterestancer, hvortil den væsentligste Grund maa søges i de lave Produktpriser i Forhold til de stabile og undertiden stigende Udgifter. Her er solgt en lille Gaard, 30 Tdr. Land uden Besætning, for 625 Kr. pr. Td. Land, hvilket vel er en lav Pris, men dog ikke lavere end det sidste Par Aar. Jo mindre Ejendomme desto bedre holde de Pris, men det er sjælden der handles.

Kalvetillæget er indskrænket noget til Fordel for Svineholdet. Dog have de gode Priser paa magert Kvæg i det forløbne Efteraar gjort, at der i Vinter lægges saa mange Kalve til som nogensinde.

Her kan ikke siges at være nogen Mangel paa Arbejds-kraft; men de ifjor dalende Lønninger ere atter stegne, saa en Karl nu faar fra 180—250 Kr., en Pige fra 90—120 Kr.,

Daglønnen for faste Arbejdere er 66 Øre for Vinteren og 1 Kr. for Sommeren + Kosten. Extra Hjælp betales selvfølgelig meget dyrere.

Husmandsbrugene blive bedre, stadig ved Hjælp af Andelsmejerierne, saa det er Ko- og Svinehold der skaffe Husmændene Indtægt og derved opmuntre til at tage bedre fat paa Dyrkning af Jorden. Præmieringen har ogsaa virket heldig.

Fra Hobroegnen.

Kornafgrøden var, hvad Kvantitet og Kvalitet angaar, middelgod Enghøet blev for en stor Del bjerget under ugunstige Forhold, og Kartoffelavlens var lille.

For Kvægets Vedkommende have Priserne været gennemgaaende meget lave de første 6 Maaneder af Aaret. Mælkeudbyttet har paa Grund af rigeligt Græs været ret godt, men Smørpriserne have jo ikke været høje, og i Slutningen af Aaret have de, paa Grund af den nye Notering, foraarsaget en Usikkerhed, der ikke har givet Lyst til særlig at interessere sig for Produktionen. Naar der tages Hensyn til de, i Forhold til andet Kvæg, høje Priser, der betales for en drægtig Ko, og den mindre Værdi Koen har, naar den er udmalket, vil det ikke være saa lille en Kapital, den ydede Mælk maa belastes med, hvilket med de nuværende Smørpriser bliver meget følelig. Hestehandlen har været slæbende, og Indtægten af Heste maa for afvigte Aar kaldes lille.

Faareholdet er i de senere Aar meget indskrænket, saa det nu kun spiller en Rolle til lidt over eget Forbrug. Lammepriserne have været nogenlunde gode.

Ejendomshandel eller Forpagtninger ere rent forsvindende, saa det er mig umuligt at opgive hvorledes Prisforholdene ere, sammenlignet med tidligere Tider. Selvfølgelig maa Ejendomspriserne være gaaet meget ned. Kjøbere ere en meget sjælden Vare og ville vist blive sjældnere og sjældnere. Ulyst til at anbringe Kapital under de nuværende Forhold i Landejendomme maa være stor. Lave Produktpriser, i Forhold hertil høj Arbejds løn og vanskelige Tyendeforhold, samtidig med at Humaniteten belaster Jorden med større og større

kommunale Skatter. Naar saa de nuværende Ejeres Ulyst til ved Salg at kvitere hele eller en betydelig Del af deres engang ejede Formue kommer til, er det klart, at under saadanne Forhold vil Omsætningen af Ejendomme være lille.

Plantning er næsten det eneste, der af Grundforbedringer udføres nu, og dog ikke i det Omfang, som for nogle faa Aar tilbage.

Arbejdskraften er tilstrækkelig uden at være overflødig, Lønningerne ere omtrent uforandrede, snarere lidt fastere, hvortil Aaret vel har bidraget Sit. At den Arbejdsmængde, en Arbejder vil og kan levere, er meget forskjellig, og der har til alle Tider været klaget over at Arbejderne ikke leverede det Arbejde, de kunde. Har man haft en dygtig Arbejder engang i sin Tjeneste, vil selvfølgelig Indtrykket af hans Arbejdsmængde bevare sig, og man er tilbøjelig til at stemple mindre dygtige Arbejdere som slette. Det var de gode, der vare Undtagelser og ikke de middelmaadige. »Godt og paalideligt Tyende er fast nu ikke saa let at erholde som udi gode gamle Dage« skriver vistnok om ved 1557 Bestyreren af Abrahamstrup til sit Herskab. I Holbergs Tid synges den samme Sang, og vore Forældre fortalte det samme. Er Tyendet gaaet tilbage siden den Tid, maatte det nu være aldeles ubrugeligt. Naar det derfor forekommer mig, at Tyendet er blevet ringere i de senere Aar, kommer det maaske af, at de Øjne hvormed jeg nu betragter det, ere ikke de samme, hvormed jeg betragtede det for nogle Aar tilbage. Jeg vil være tilbøjelig til at tro, at Tyendets moralske Egenskaber hverken ere ringere eller bedre end de altid have været, men at de sociale Forhold kunne medføre, at de den ene Tid lettere kunne komme til Udbrud end til en anden Tid

Fra Himmerland.

Aarsudbyttet 1894 tegnede ikke videre stort, skjønt alt tydede saa godt. I sin Helhed er Avlen jo ganske god, men der klæber jo dog adskillige »Men« derved. Nattefrost d. 21—22 og 22—23 Maj har for Jylland skadet meget..

Nye Driftsmaader vinde ikke frem, kun bemærkes, at

mange dygtige Mænd i Gaardmandsklassen afskaffe Brak og tage en hel Vang ind af Rodfrugter; men dette er en Forandring, som kun den dygtige, ihærdige Mand skal indlade sig paa, i en mindre dygtig Mands Haand bliver det let til, at Marken groer hen i et Senstæppe.

Arbejdskraften bliver mere og mere vanskelig at skaffe, ikke just fordi den er for dyr, men Arbejderen er saa umedgjærlig og vil ikke bøje sig for Forholdene. De socialistiske Lærdomme brede sig mere og mere og skille Husbond og Tyende mere og mere. Man maa gaa over til Akkord saavidt mulig, men det er vanskeligt at gennemføre. Manglen paa Piger er særlig følelig paa denne Egn.

Husmandsbruget stiger i dygtig Gjennemførelse af bedre Jordbearbejdning, bedre Køer og bedre Gjødning. Ligeledes stiger Indtægten af Høns og Havesager Aar for Aar, men af Fjerkræ er det ogsaa kun Høns og da særlig Æggesalg, der lægges Flid paa. Man ser dog sjælden Ænder, somme Tider har en Husmand en Gaas, men aldrig Kalkuner; i en dygtig Husmoders Haand maatte disse Dyr kunne give en god Indtægt.

Der er ingen, der gjør sig Idé om hvad denne Egn har døjet for Piger, baade til smaa og store Gaarde, og ligesaavel hvor Pigerne have det godt, som hvor Pladserne ere mindre gode. Jeg kjender i min allernærmeste Omegn — 5 til 6 Landsbyer — 20 (Tyve) Piger, som »sidde« i Vinter, nogle frugt-sommelige, andre ikke, men de ville ikke have Plads før til Maj. Jeg véd en stakkels Gaardmand — 14 Køer — Konen højt frugt-sommelig, havde i 6 Uger ingen Pige, bød 180—200 Kr., men forgjæves, han og en Dreng maatte malke, skylle Spande, hjælpe Konen i alle Maader. Manden og Konen er bekjendt for at være elskværdige Folk.

Fra Vendsyssel.

Udbyttet af Høsten 1894 var gennemgaaende tarveligt. Rugen foldede dog ret godt, hvorimod Vaarsæden var slet. Priserne vare som bekjendt meget smaa, men ikke nok hermed, der fandtes ingen Kjøbere undtagen enkeltvis til Smaa-

partier, til Sædekorn ell. lign. I sin store Helhed udbydes der heller ikke Korn i vor Landsdel som Handelsvare; dette finder kun Sted, fordi man er nødt til at skaffe Kontanter, og udbydes der da et større Parti, kan Sælgeren rejse fra By til By og maa saa at sige tigge sig et Tilbud til.

Besætningens Aarsudbytte har været en Del mindre, tildels betydelig mindre, end sædvanligt. Det kvantitative Smørudbytte for Vinteren var i Reglen meget lille. Lille Høudbytte, lille Roeavl og smaat med Vaarsædshalm samt en sildig Indbinding i tarveligt Huld vare de fælles Aarsager; Sommerudbyttet var normalt. Men hertil komme de lave Smørpriser, de laveste vi endnu have kjendt. Særlig var Aarets 4 sidste Maaneder 20—24 Kr. under de tilsvarende i det forrige Aar. Af samme Kvantum Smør gav Halvaaret Maj—Novbr. 1894 et Udbytte, der var 2100 Kr. under det samme Tidsrum i 1893. Tildels formentlig en Følge af de fortvivlede Smørnoteringer!

Tvangssalg have vel fundet Sted, men næppe i forøget Grad. Mindre Ejendomme — alm. Bøndergaarde og gode Huse — ere vel nærmest stagne i Værdi. Store Landejendomme ere nærmest usælgelige og Priserne vedblivende nedadgaaende.

Arbejdskraften synes noget rigeligere tilstede, men Lønningerne ere vedblivende i Stigning. Arbejdsstyrkens Værdi er absolut forringet, idet man maa nøjes med Drengene ell. Igd., hvor man tidligere udelukkende havde ældre, fuldvoxne Karle for de faste Folks Vedkommende.

Husmandsbrugene gaa smaat men sikkert fremad. Aarsagerne ere vel flere. Husmandskreditforeningen maa formentlig være den første Aarsag, der i mangfoldige Husmandsbrug have sat Brugerne i Stand til at erhverve sig egen Trækraft — om denne er for dyrt erhvervet vil Tiden vise; — dernæst have Mejerierne støttet disse smaa Kreaturhold i høj Grad, idet man derved kan hente sig sin »Dagløn« uden at maatte søge fast Arbejde. Det billige Korn til Fedning af Svin og til Fødekorn er ligeledes en medvirkende Aarsag, da slige Avlsbrug aldrig kunne avle tilstrækkelig selv til Familiens og Kreaturerens Behov.

Fra det nordlige Thy.

Udbyttet af Marken var tilsyneladende stort, først en fortrinlig Græsafgrøde og dernæst en Kornavl der fyldte stærkt, men Kornudbyttet er hverken stort eller vægtigt. Priserne ere smaa paa alt det avlede: Korn, Hø, Halm.

Aarsudbyttet af Besætningen har i det Hele, særlig naar Fedningen medregnes, været godt, ialfald bedre end i de 2 nærmest foregaaende Aar, kun Hestepriserne have knapt holdt Højden.

Arbejdskraften er i Sommertiden knap nok, og Lønningerne stige jævnt. Nogen videre Forandring i Arbejdets Mængde eller Beskaffenheden kan ikke spores, naar man vælger sine Folk med Omhu og betaler de bedre højere end de ringere, og denne Fordyring af Folkene anser jeg egentlig ikke for en Fordyring af Arbejdet. En Mand, som viser sig at kunne og ville passe sine Ting f. Ex. ogsaa særlig Maskinerne, maa man holde fremfor en anden som mangler en eller begge disse Egenskaber. Socialismen kjender eller mærker man ikke i nogen fremtrædende Grad. Saadanne Sammenrottelser som nu og da forekomme paa større Ejendomme har man altid havt. Ædrueligheden er hverken ringere eller bedre end den plejer at være. Det synes med de højere Lønninger bedre at kunne faa faste Folk, paa den anden Side gives mere af Arbejdet i Akkord.

Fra det sydlige Thy.

Aaret 1894 har givet en meget god Høst, en Mængde godt Agerhø, et almindelig godt Høudbytte af Engen. Hvad Kornhøsten angaar, da gav Rugen især en stor Mængde Halm, ligesom Kjørneudbyttet var upaaklageligt, men Bjergningen indtraf under ugunstige Vejrforhold. De øvrige Kornarter vare gode baade med Hensyn til Kjørne og Straa og bleve rigtig godt bjergede. Udbyttet af Kreaturholdet var i den første Del af Aaret daarligt nok, særlig for de mindre Kreaturholdere, hvor Indtægten tages ved Opræt af Ungkvæg til Hjemmesalg til Fedegaardene, da de maatte sælges til uhørt lave Priser, medens saa Kjøberne, de større Jordbrugere, gjorde god For-

retning idet Priserne paa Fedekvæg i Hamburg stadig bedredes, og endogsaa hen paa Sommeren gav 25 à 30 Øre hjem for Pd. af levende Kreaturer. Dette, tilligemed den gode Græsvæxt, havde saa tilfølgge, at Ungkvæg betingede gode Priser strax ved Sommerens Begyndelse.

Det rigelige Græs gav ogsaa en større Mælkemængde, men Smørpriserne have i det sidste Aar været noget mindre end almindelige, og i Slutningen af Aaret have Mejerierne lidt større eller mindre Tab under den Misère, der indtraadte efter og vel noget fremkaldt ved Noteringens Forrykkelse. Svineholdet har givet godt Udbytte, da Priserne den største Del af Aaret have været gode, og man har, naar eget Korn ikke slog til, havt et godt og billigt Svinefoder i den indførte russiske Byg til $3\frac{3}{4}$ Øre pr. Pd.

Her er i det forløbne Aar sket nogle Tvangssalg af Ejendomme, sædvanlig paa den Maade, at Prioriteshaverne have overtaget dem, men forøvrigt have faa Ejendomshandler fundet Sted; dog synes man nu, at Priserne paa veldrevne Ejendomme ikke længere ere nedadgaaende, vel noget en Følge af at der — mod god Sikkerhed — er Udsigt til Laan til billigere Rente.

Det synes, som om der, heldigvis, bliver flere og flere dygtige Husmænd. Maaske have Landboforeningens Præmier og Rejseunderstøtelse bidraget sin Del dertil ved den Støtte og Paaskjønnelse, man derved har givet Vedkommende; men nægttes kan det heller ikke, at Husmændene selv mere og mere have gjort sig til Opgave at grundforbedre og drive deres Lodder godt ved de større eller mindre Midler, de raade over.

Fra Salling.

Aarsudbyttet har været ret godt. Den mindre Avl ifjor var meget god i Kvalitet. Græsset sidste Sommer var usædvanlig godt baade i Kvantum og Kvalitet, og Priserne vare med Undtagelse af Smørret lidt højere end forrige Aar. Aarsudbyttet af Besætningen har været lidt bedre end forrige Aar baade af Heste, Malke- og Fedekvæg samt Svin, derimod ikke af Faar.

Der har fundet grumme faa Tvangssalg Sted. Grunden til, at det i et enkelt Tilfælde har fundet Sted, er som Regel Ødselhed og uøkonomisk Levemaade. Ejendomspriserne og Forpagtninger stille sig som foregaaende Aar.

Brakken afskaffes og afløses mere og mere af Roemarken.

Lønningerne ere nærmest stigende. Arbejdskraften er vel nok tilstede, men dog knap. Arbejdsydelsen er nærmest forringet i kvantitativ Henseende. Grunden dertil er nærmest, at Arbejdstiden er kortere, hvad dog maa siges at være fremkommet paa naturlig Maade, idet den vist navnlig hos Bønderne har været temmelig lang.

Fra Lysgaard Herred.

Udbyttet af Markerne maa jo benævnes godt, hvad Kvantum angaar, hvorimod Kvaliteten ikke var god for Rug og Hvede ja hellerikke for Byg. Frostnat i den Tid Rugen dræede og Regn i Høsten, gav faa Fold og simple Vare.

Udbyttet af Besætningen har jo været nogenlunde, næsten den eneste Indtægt, hvor fra Udgifterne kunde dækkes. Destoværre var Besætningen af Kreaturer saa lille. Flere skulle købe disse end sælge, paa Grund af at det foregaaende Misvæxtaar gjorde det nødvendigt at indskrænke disse. Med Kælvekøer var Handelen god, hvorimod magre Kreaturer vare i lav Pris, som derved opmuntrede Folk til at forsøge at tjene ved Fedning, paa Grund af de lave Kornpriser og Resultatet har vist sig, at der tjentes derved, uagtet Salgspriserne jo kun var en 20 à 25 Øre pr. Pd. levende Vægt.

Svin har hidindtil været den bedste Indtægt, især ved Grisehandelen. Priserne ere nu lavere, men da Føden ogsaa er billig, kan den endnu give Overskud.

Tvangsauktioner ere ikke ualmindelige og vilde der fremkomme flere, naar Prioritetshaverne ikke frygtede for store Tab derved, vil hellere afvente en Tid, med mindre Renter, i Haab om at bedre Tider for Salg skulde komme.

Med Undtagelse af smaa Ejendomshandler er ingen saadan Handel sket, uden hvor Nødvendigheden bød det, og ved Tvangsauktioner maatte Prioritetshaverne overtage Ejen-

dommen. Indgaaelser af nye Forpagtninger har maattet rettet sig efter nedadgaaende Priser, om Forpagtning skulde opnaaes, ligesaa med Fortsættelsen af de tidligere indgaaede.

Afdøde Dalgas' Anvisning og Opmuntring til at frugtbargjøre de mange tørveløse Mosearealer her i Jylland, har vundet god Fremgang, takket være Hedeselskabet, der saa beredvillig, hjælper og vejleder i den Sag.

Fra de senere Aars større Korndrift maa man gaa over til, som i gamle Dage, at holde større Græsmarker, for at tage Indtægten ved Salg af Fedekreaturer. For Jylland, der har saa meget, der taler for denne Forandring, vil denne vistnok være det fornuftigste under de nærværende Tidsforhold, der destoværre ikke bebuder en bedre Fremtid.

Arbejdskraften er tilstede i tilstrækkelig Mængde naar den blev brugt, men nu da Arbejdslønnen er gaaet saa højt op, og skulle opmuntre til at søge at tjene endnu mere, er dette ikke Tilfælde. Dette giver netop Anledning til at Arbejderen forsømme flere Dage.

Arbejderforholdene stille sig nu saaledes, at den bedste Maade, at forskaffe sig faste Arbejdere, er at bygge Arbejderboliger med Havelodder paa sin Ejendom med Forpligtelse til at arbejde paa Gaarden — Konerne til at malke Køerne. — Dette er allerede indført paa flere større Gaarde og vil blive fremdeles indført.

Hesteavlforeninger og Kvægavlsforeninger vinder mere Indgang, dertil kommer nu større Foreninger, til Indkjøb i Fællesskab af Kolonialvarer, Markfrø og Foderstoffer, hvorved billige Priser opnaaes, naar Bestyrelsen her af har Dygtighed nok til at gennemføre det.

Fra Hammerum Herred.

Aarsudbyttet er som et Middelaar, saavel af Marken som af Besætningen.

Egentlige Tvangsauktioner have ikke fundet Sted i større Antal, men Ejendomspriserne ere, hvad større Gaarde og Bøndergaarde angaar, nedadgaaende; dog ikke i paafaldende Grad

mere for Aaret 1894 end 1893; derimod synes Husene og Smaasteder at være i ret god Pris.

Arbejdskraften synes egentlig nok at være til Stede, men er vanskelig at omgaas og kostbar. Arbejdsydelsen synes i det Hele ringere nu, end for nogle Aar tilbage. Akkordarbejde og kortere Tid for Fæstning af faste Folk, saasom maanedsviis, bliver mere og mere almindelig. Der kan ikke skjønnes nogen egentlig Forbedring af det saakaldte Husmandsbrug; dog er der jo nok nogen Fremgang at mærke for de Husmænd, som befatte sig med Hedeopdyrkning.

Fra Vestjylland.

For denne Egn maa Avlen i sin Helhed regnes for en jævn Middelavl. Udbyttet af Besætningerne maa ligeledes regnes for jævnt godt. Med Hestene har der hele Aaret været en ret livlig Handel, og om Priserne end have været lavere end tidligere, har Opdræt og Tillæg dog betalt sig godt. Malkekøernes Udbytte har jo ikke være stort, Priserne paa Smør have igjen iaar været dalende, men naar Priserne paa Foderstoffer tages i Betragtning, er der vel ingen større Grund til Klage.

For Huse med Jord fra 1 Ko til 4 Køer ere Priserne højere og sælges rask til Priser, som aldrig have været højere. For almindelige Gaarde indtil 30 Kreaturer ere Priserne vel næppe saa høje, som omkring ved 1880, men ere dog i de sidste Aar i Stigning. Proprietærgaarde ere derimod endnu omtrent usælgelige.

Forbudet mod Indførsel af Kvæg i England og Tyskland har været medvirkende til, at Køernes Antal forøges, og at Opdræt til Fedning indskrænkes. De gode Svinepriser virke ogsaa i samme Retning.

De Husmandsbrug, som svare sig bedst, ere dem, hvis Drift følger Gaardenes. Husmanden har i sin lille Bedrift den Fordel, at han kan faa sine Svin og Køer bedre passede og de sidste omhyggeligere malkede og endvidere udnytte enhver Ting nøjere end paa Gaardene, og man ser, hvor dette sker, sædvanlig en god saa smaat fremskridende Velstand. De

Husmænd, som jage efter Præmier og Rejser med Statsunderstøttelse gjøre sig mulig bemærket ved havemæssig Brug af deres Lod, men tillige ved at deres Gjæld stadig forøges og deres egen personlige Arbejdsydelse stadig bliver mindre og ringere. Høsehødet bliver med hvert Aar større og skjønkes stedse større Omhu.

Fra det sydlige Jylland.

Aarsudbyttet af Marken har været stort med Hensyn til Fyld af saavel Korn- som Foderafgrøder, men Kærneudbyttet saavel som Kvaliteten har været forholdsvis mindre god, hvorfor det med hinanden næppe tør betegnes højere end Middelhøst. Tages dernæst Hensyn til Prisen, saa vil Svaret blive noget forskjelligt, efter som Indtægten tages ved direkte Salg af Korn eller gennem Kreaturerne. Det første vil jo reducere Udbyttet meget stærkt med de overordentlig lave Kornpriser, vi have havt, men heldigvis kjendes denne Indtægtsform meget lidt her paa Egnen; af direkte Salg af Markprodukterne bruges ikke stort andet end Salg af Cikorierødder, som iaar har været særdeles indbringende, noget Sædkorn og undertiden lidt Havre, Resten gaar til Creaturene, og disse maa siges at have været ret gode Betalere i største Delen af det forløbne Aar, saa Aarsudbyttet ogsaa med Hensyn til Pengeudbytte tør antages at nærme sig hen imod Middel, regnet efter de senere Aar. Malkekvæget har antagelig været blandt de mindre gode Betalere af vore Husdyr formedelst de meget lave Smørpriser, men selv disse have dog givet nogenlunde Priser for det for-tærede Foder. Et Exempel i saa Henseende er en mindre Gaard, hvor Resultatet af Malkekøerne alene (Opdrættet holdt ude af Beregningen) viser sig som omstaaende, Tallene afrundede. Dette bliver 5,01 Øre pr. beregnet Foderenhed af Roer, Hø og Græs; ganske vist skal derfra drages — den fremdeles alt for høje — Rente og Afdrag paa Besætning og Stald samt Røgterløn, hvorved Prisen vil synke ned til ca. $3\frac{1}{3}$ Øre pr. Enhed, men det er dog omtrent samme Pris som det fremmede Byg kan faaes til, og i dette Tilfælde er det sikkert ingen »fix Idé« at sige: »Hjemmemarkedet er det bedste«. Svinene,

	Fortæret Kraftfoder	Ydet Pd. Mælk til Værdi		Ydet Vederlag for fortæret Roer, Hø, Græs og Grønfoder, beregnet i Foderenheder
Vinter	15898 Pd. à 5 $\frac{1}{2}$ Ø.	43081 Pd. = 1212 Kr. fra	} for sød og sk. Mælk til Hush., Kalve og Svin à h. hv. 3 og 1 Ø. pr. Pd.	3: 687 Kr. for 14114 Foderenheder
1/11 93—1/5 94	= 874 Kr.	Mejeriet + 349 Kr		= 1561 Kr.
Sommer	7918 Pd. à 5 Øro	40660 Pd. = 1098 Kr. fra	} = 1431 Kr.	3: 1036 Kr. for 20282 Foderenheder
1/5 94—1/11 94	= 395 Kr.	Mejeriet + 333 Kr.		
Talt	23816 Pd. = 1269 Kr.	83741 Pd. = 2310 Kr.. + 682 Kr.	= 2992 Kr.	3: 1723 Kr. for 34396 Foderenheder.

**Paa ovennævnte lille Gaard stiller Udbyttet sig
som følger:**

Aar	Fortæret				Udbytte			
	Korn Pd.	Mælk beregnet i Foderenheder efter 60:1	Roer og Grønt bereg- net i Foderenheder efter 10:1	Ialt Pd. Foder- enheder	Ialt levende Vægt Pd.	Levende Vægt pr. 100 Pd. Foderenh.	Salgspris pr. 100 Pd. levende Vægt	Opnaet Pris for 100 Foderenheder.
¹ / ₅ 1890— ¹ / ₅ 91	25541	5216	5774	36531	7939	21,7	29,26	6,35
» 1891— » 92	16764	4832	2502	24098	5295	22,0	29,15	6,41
» 1892— » 93	12233	5244	882	18359	4257	23,2	33,50	7,77
» 1893— » 94	15771	4364	2135	22270	5243	23,5	33,88	7,96
¹ / ₅ — ¹ / ₁₁ 94	9648	1533	1454	12635	2988	23,6	27,45	6,47

der have været udmærkede Betalere de sidste Aar, har heller ikke svigtet iaar, selv om Prisen er gaaet noget ned. Selv om denne Kunde ogsaa tager ca. 30 pCt. af den opnaaede Pris paa 100 Foderenheder til Driftsudgifter, saa maa man dog kalde den en »god Hjemmeforbruger«. Kvægfedning og Opdræt har ogsaa betalt sig ret godt i det forløbne Aar formedelst den stærke Prisstigning, der fandt Sted strax i For sommeren. Alle disse Ting i Forbindelse med den gode Høst have sikkert bidraget til, at Tvangssalg ere sjældnere, og at Ejendomspriserne synes at staa fast, og at Modet rejser sig lidt hos Landmændene. Mange gaa ogsaa med et stille Haab om, at Rentefoden dog snart maa synke ned til et rimeligt Forhold til Produktpriserne.

Af Grundforbedringer udføres ikke stort andet end Moseopdyrkning og Plantning mere eller mindre i Forbindelse med eller som Følge af Hedeselskabets Virksomhed paa dette Omraade. Et heldigt Træk har Selskabet gjort ved at stille et transportabelt Spor til Udleje paa meget billige Vilkaar; det er benyttet med fuld Kraft her i Egnen ca. $1\frac{1}{2}$ Aar, og

for saa vidt som der nu ogsaa vil kunne faas rimelige Penge-
laan til Opdyrkningen, saa vil Sporet sandsynligvis blive knyt-
tet her i mange Aar og bidrage til at forvandle de store
Mosearealer til frugtbart Land. Men desværre synes Pengene
ikke endnu at have Tilbøjelighed til at gaa i Landbrugsfore-
tagender, selv om disse ere nok saa gode.

Driftssystemet er i det væsentlige det samme i de
senere Aar, maaske med voxende Tendens til Rodfrugt- og
Grønfoderavl. Vanskelighederne ved Afsætningen af Kvæg
synes ikke at have bragt Ændring ret mange Steder. Frem-
skridtet i Brugen af gode Kulturplanter og Frøavl gaar sin
jævne Gang.

Tilbud og Efterspørgsel af Arbejdskraft synes omtrent
at have været lige. Lønningerne ere »faste«. Arbejds-
ydelsen tør vistnok siges at stige baade i Kvalitet og Kvan-
titet, men ikke i særlig høj Grad; den gamle tilvante, lang-
somme, pendulagtige Arbejdsmaade, som passer saa uhyre
daarligt til Nutidens Driftsmaade især paa mindre Gaarde, er
man desværre alt for lidt kommen bort fra endnu. Maski-
nerne saavel som Indførelsen af Akkordarbejde, navnlig i Roe-
marken, tillige med stigende Oplysning synes dog at hjælpe
noget herpaa. Det er blandt de jordbesiddende Husmænd
saavel som blandt disses Børn at Fremgangen bedst spores.
Ogsaa Biindtægterne, Hønseshold og Biavl, have flittige Dyrkere
blandt disse Folk; men i de sidste Aar have Hønsesholdet og
Havebruget, især det første, vundet stærk Indgang blandt
Egnens Haandværkere og Forretningsfolk saavel som hos en
Del af Gaardmændene.

Smørkrisen har naturligvis ogsaa berørt denne Egn, og
der er i den Anledning oprettet en Forening af ca. 40 Meje-
rier i Ribe Amt til Støtte og Fremme af Mejeridriften i det
Hele. Ligeledes er der gjort Skridt i Retning af at faa et
Samarbejde i Stand mellem de mange smaa Landboforeninger
her i Amtet.

Fra Bornholm.

Aarsudbyttet af Marken har med Hensyn til Kvantum
og Kvalitet været meget nær et Middelaars, snarere under end

over; men naar Priserne tages med i Betragtning, da komme vi betydelig under et Middelaar. Dette i Forbindelse med forrige Aars meget tarvelige Høst har lagt et Tryk paa Landbruget, som ikke let forvindes, og jeg frygter, det vil blive Ruin for mange; der ere vistnok mange der ikke kan bære dette og derfor nødes til at gaa fra Gaarden, hvis deres Kreditorer trænge paa, og adskillige maa støttes af de sidste Prioritets-havere, der gjøre dette for ikke at resikere selv at blive nødte til at overtage Ejendommen for at redde Kapitalen; ligesom det er mig bekjendt, at enkelte velvillige Kreditorer have eftergivet Prioriteter eller Dele deraf, hvor disse har staaet saa yderlig, at Tvangsauktion ellers stod for Døren. Aarsudbyttet af Besætningen har forholdsvis været lidt bedre, fordi Kvæget kom ualmindelig tidlig paa Græs, ligesom her var en fortrinlig Høst, medens der efter Høsten indtraf en tør Periode, hvor der flere Steder var ligefrem Græsmangel, uagtet Besætningerne vare noget mindre end sædvanlig. De lave Smørpriser have imidlertid ogsaa foranlediget store Tab, hvortil i Aarets sidste Maaneder fremkom en Misère i Smørhandelen, som foranledigede, at Producenten maatte nøjes med Priser, der en Tid vare 25 à 30 Kr. pr. 100 Pd. under noterede Pris. Det lyseste Punkt har jo været Svinene, der forholdsvis have givet bedst; men ogsaa for disse have Priserne været nedadgaende, saa vi nu ere komne ned til Priser, der kun ved de lave Kornpriser kunne gjøre denne Avl nogenlunde indbringende.

Af Tvangssalg har her endnu ikke været ret mange, men man frygter, at adskillige staa for Døren, og dette desværre hos adskillige dygtige og virksomme Landmænd, som havde fortjent en bedre Løn for deres Arbejde, men mangle Kapital til at bære de Tab, de daarlige Aar og lave Priser foranledige. Grunden maa hovedsagelig nu søges heri; et overdaadigt Levnet har kun meget enkeltvis foranlediget dette; men det maa dog siges, at Sløjhed og Mangel paa Dygtighed ogsaa paa sine Steder kan være Aarsag.

Arbejdskraften er nu omtrent passende til Behovet, uden at Lønnen er falden noget af Betydning. Det maa nær-

mest siges, at Arbejdsydelsen forringes dels ved Fordringer om kortere Arbejdstid, ligesom moralske Egenskaber og Socialismen ikke ere ganske uden Indflydelse, hvilket dog mest gjælder for Byerne, men har ogsaa sin Indflydelse paa Landet, om end endnu i mindre Grad.

Sansen for bedre Husmandsbrug vinder nogen Fremgang, hvortil Præmiering af veldyrkede Husmandslokker virker betydelig, navnlig med Hensyn til bedre Behandling af Jorden og især Roedyrkning og noget Havebrug. Af Biindtægter maa navnlig nævnes Høsehødet, som er i stadig Fremgang, ligesaa Biavl, — dette dog kun i enkelte Egne.
